UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

RIGORÓZNÍ PRÁCE

2009 **JANSOVÁ PAVLA**

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Rigorózní práce

Právní úprava rozhodčího řízení v České republice

Konzultant: JUDr. Dita Melicharová, Ph.D.

Mgr. Pavla Jansová

květen 2009

„Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.“

V Červeném Kostelci dne 14. května 2009

Pavla Jansová

Poděkování:

Ráda bych vyjádřila své poděkování konzultantce rigorózní práce JUDr. Ditě Melicharové, Ph.D. za cenné rady, podněty a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

OSNOVA

ÚVOD……**2**
1. HISTORIE ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ……**4**
2. OBECNÁ UPRAVA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ……**7**
2.1 Prameny rozhodčího řízení vnitrostátní povahy……9
2.2 Zásady rozhodčího řízení……9
3. ARBITRABILITA……**12**
3.1. Arbitrabilita podle Slovenské právní úpravy……15
3.2. Rozhodčí smlouva……16
3.2.1 Formulace rozhodčí smlouvy……*19*
3.2.2 Judikatura……*20*
4. ROZHODCE A ROZHODČÍ SOUD……**23**
4.1 Rozhodce……23
4.2 Rozhodčí soud……27
4.3 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky……29
4.3.1 Vztah mezi Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a jeho rozhodci……*30*
4.4 Jiné rozhodčí soudy a instituce……32
5. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ……**33**
5.1 Zahájení rozhodčího řízení……33
5.1.1 Zahájení u nepříslušného orgánu……*35*
5.1.2 Judikatura……*36*
5.2 Subsidiární použití občanského soudního řádu……37
5.3 Místo konání rozhodčího řízení……38
5.4 Doručování……39
5.4.1 Judikatura……*41*
5.5 Dokazování……43
5.5.1 Dodatečné projednání důkazů……*46*
5.5.2 Judikatura……*46*
5.6 Předběžná opatření……47
5.7 Zjednodušené a urychlené rozhodčí řízení……48
5.7.1 Judikatura……*49*
5.8 Poplatky a náklady rozhodčího řízení……49
6. ROZHODNUTÍ……**51**
6.1 Smír……51
6.1.1 Smírčí řízení……*52*
6.2 Rozhodčí nález……54
6.2.1 K problematice doručování rozhodčích nálezů……*58*
6.3 Usnesení……65
7. PŘEZKUM ROZHODČÍHO NÁLEZU……**68**
8. ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU……**70**
8.1 Zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí……76
8.2 Judikatura Ústavního soudu ve věcech návrhů na zrušení rozhodčích nálezů……77
Závěr……**79**
Seznam použitých zkratek……**85**
Seznam použité literatury……**86**
Summary……**88**

ÚVOD

Téma mé rigorózní práce nese název „právní úprava rozhodčího řízení v České republice“.

Rozhodčí řízení můžeme definovat jako řízení, ve kterém jsou spory rozhodovány soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout.

V rámci své dosavadní praxe advokátního koncipienta jsem měla možnost setkat se s rozhodováním sporů rozhodcem ad hoc, i s rozhodováním sporů rozhodcem zapsaným u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, a poznat a porovnat jednotlivé typy rozhodčích řízení, jejich výhody i nevýhody. Rozhodčí řízení je téma velmi zajímavé, a proto jsem si ho zvolila jako téma mé práce.

Rozhodčí řízení zaznamenává v posledních letech velký rozmach, a proto velmi často slýcháváme termíny typu „alternativní způsoby řešení sporů“, „rozhodčí řízení“, „mezinárodní arbitráž“, „rozhodčí nález“.... Rozhodčí řízení se stává stále „populárnějším“. Laická veřejnost si ale často ve spojení s těmito termíny klade mnoho otázek, zejména „Co to je, to rozhodčí řízení?“, „Jaké jsou jeho výhody?“ „Jaké jsou jeho nevýhody?“, „V čem se tak liší od občanského soudního řízení?“ atd... Tato práce by měla přinést odpovědi na některé z těchto otázek. Jejím předmětem je rozhodčí řízení vnitrostátní, resp. jeho právní úprava v České republice, pozornost věnuji dvěma typům rozhodčího řízení, a to rozhodčímu řízení institucionálnímu, konanému před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR a rozhodčímu řízení ad hoc. V práci jsou uvedeny také zajímavé judikáty Nejvyššího soudu České republiky a zdůrazněny významné právní věty z rozhodčích nálezů vydaných Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

Ve své práci se nejprve po stručném exkurzu do historie rozhodčího řízení zabývám pojetím rozhodčího řízení v obecné rovině, arbitrabilitou rozhodčího řízení, rozhodčí smlouvou, osobou rozhodce a stálým rozhodčím soudem. Poté jsem se již zaměřila na samotný proces rozhodčího řízení, resp. na jednotlivé a z mého pohledu významné instituty rozhodčího řízení. V dalších kapitolách je tak pojednáno o zahájení rozhodčího řízení, doručování v rozhodčím řízení, dokazování v rozhodčím řízení, o nákladech rozhodčího řízení, o skončení rozhodčího řízení, zejména o rozhodčím nálezu, a v neposlední řadě i o „opravných prostředcích“ v rozhodčím řízení, tedy o přezkumu rozhodčího nálezu, žalobě na zrušení rozhodčího nálezu a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.

Cílem mé práce je nastínit současnou právní úpravu rozhodčího řízení v České republice, s rozlišením rozhodčího řízení institucionálního, konaného před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, a rozhodčího řízení ad hoc. Dále je to uvedení zásadních rozdílů rozhodčího řízení oproti občanskému soudnímu řízení, případně zásadních rozdílů mezi institucionálním rozhodčím řízením a rozhodčím řízením ad hoc. V neposlední řadě je to uvedení výhod a nevýhod rozhodčího řízení.

1. HISTORIE ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

Již v nejstarších dobách existence lidské společnosti je možné vypozorovat jakési arbitrážní prvky primitivní justice, kdy se sporné strany dobrovolně podřizovaly vybrané autoritě (významný člen kmene) a zavazovaly se respektovat jejich rozhodnutí[1].

O arbitráži najdeme zmínku i v římském právu, úkolem rozhodce bylo mimosoudní vyřizování sporů (právní spory příslušelo řešit soudci).

Za doby Francouzské revoluce pak došlo k velkému rozšíření arbitráže, neboť arbitráž byla prohlášena ústavodárným shromážděním v roce 1790 za nejrozumnější prostředek pro skončení sporů mezi občany. S rozvojem mezinárodního obchodu a hospodářské spolupráce, a s tím růstu sporů s tím souvisejících, roste i význam arbitráže. Arbitráže se tak stávají součásti nejenom vnitrostátního zákonodárství, ale i součástí mezinárodních smluv. Postupně vznikají i různé rozhodčí instituce u obchodních komor.

O tzv. slubném soudu, který byl soudem rozhodčím, najdeme zmínku ve Statutu knížete Konráda Oty. Za doby vlády Karla IV. slubný soud zanikl a spory začaly být rozhodovány rozhodci z řad duchovních a laiků. Rozhodčí řízení v následujících letech bylo zatlačeno spíše do pozadí, nikdy však úplně nezaniklo.

Úpravu rozhodčího řízení obsahoval v § 577 a násl. císařský civilní řád soudní z roku 1885, který po svém vzniku převzala i samostatná Česká republika. Umožňoval, aby rozhodčí smlouva byla uzavřena v těch věcech, v nichž jsou strany způsobilé o předmětu sporu uzavřít smír. Tento procesní předpis platil až do roku 1950, kdy jej nahradil nový občanský soudní řád, který sice upravoval možnost vyřizování sporů v rozhodčím řízení, ale jen tehdy, byla-li jednou ze stran československá právnická osoba. Zákonem č. 67/1875 ř.z. byly zřizovány burzovní soudy, které patří mezi nejstarší stálé rozhodčí soudy na našem území. V následujících letech byly zřizovány také rozhodčí soudy bratrských pokladen a rozhodčí soudy hornické.

Rozhodčí řízení přestalo být součástí obecného civilně procesního předpisu až ke dni 1.4.1964, kdy nabyl účinnosti zákon č. 98/1963 Sb. o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích

[1] Růžička, K,, Mezinárodní obchodní arbitráž. PROSPEKTRUM, 1.vydání, 1997, str. 18 a násl.

nálezů. Jak již vyplývá ze samotného názvu zákona, řešit spor v rámci rozhodčího řízení bylo možné jen pro účastníky mezinárodního obchodního styku. Rozhodčí řízení jim mělo umožnit rychlé, pružné a odborným požadavkům odpovídající vyřizování sporů. Rozhodčí smlouvu bylo možné uzavřít u sporů, jejichž předmětem byly majetkové nároky z mezinárodního obchodního styku. Stejně jako v současné právní úpravě se rozhodčí smlouva mohla týkat jak jednotlivého již vzniklého sporu mezi stranami (smlouva o rozhodci), tak všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu, nebo z vymezeného okruhu právních vztahů, ke kterým by v budoucnu mohlo dojít (rozhodčí doložka).

Jedním z hlavních cílů zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších přepisů (dále jen „ZoRŘ“), který nabyl účinnosti dnem 1.1.2005, bylo odstranit použitelnost rozhodčího řízení jen na spory o majetkových nárocích vznikajících v mezinárodním obchodním styku[2].

Hlavní cíl tohoto zákona se podařilo naplnit, neboť jak ukazuje níže uvedená tabulka, počet vnitrostátních sporů konaných před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky vzrostl za posledních deset let více jak 16 krát, přičemž nejvyšší růst je viditelný v posledních cca 5 letech. Naopak počet mezinárodních sporů projednávaných před tímto stálým rozhodčím soudem se během těchto let nějak výrazně neměnil.

[2] Důvodová zpráva k ZoRŘ

Přehled počtu sporů Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

Rok	Počet sporů	Z toho vnitrost.
1997	76	29
1998	90	50
1999	130	89
2000	192	152
2001	216	183
2002	282	228
2003	450	403
2004	598	544
2005	869	809
2006	1238	1159
2007	578	549

Období: 1.1.1997 – 30.6.2007

2. OBECNÁ ÚPRAVA ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

Rozhodčí řízení patří mezi tzv. alternativní způsoby řešení sporů a pro účastníky sporu znamená jinou možnost jak vyřešit jejich spor než v klasickém, avšak v praxi stále převažujícím občanským soudním řízením.
V rozhodčím řízení na rozdíl od jiných způsobů alternativního řešení sporů, jako jsou mediace a konciliace, expertiza, mini-trial, negociace a jiné, třetí osoba spor mezi účastníky rozhodne, a následně vydá pro strany závazné a vykonatelné rozhodnutí.

Mediace a konciliace znamenají pro účastníky sporu možnost jeho vyřešení prostřednictvím třetí osoby, která stranám doporučí smírný způsob vyřešení sporu. Oba pojmy jsou v podstatě zaměnitelné, u konciliátora se však předpokládá větší aktivita[3]. Na konci tohoto řízení však není vydán žádný pravomocný a vykonatelný právní titul (žádné závazné právní rozhodnutí). Je tedy nutné, aby se účastníci na vyřešení sporu dohodli. Třetí osoba pak nehledá řešení, které je v souladu s právem, ale rozumný kompromis řešení sporu pro obě strany. Mediační a konsiliární řízení nabízí při řešení mezinárodních obchodních sporů Mezinárodní obchodní komora v Paříži.

Při expertize je podkladem pro rozhodnutí sporu znalecký posudek vyhotovený odborníkem v oboru souvisejícím se sporem. Tento způsob řešení sporu se používá zejména při určování výše škody či hodnoty majetku.

Mini-trial je jakousi obdobou soudního řízení, přičemž nezávislá osoba vystupuje z pozice soudce.

Při negociaci se sejdou právní zástupci sporných stran se zástupci stran a předkládají argumenty ohledně sporu.

Pokud se strany rozhodnou pro řešení sporu pomocí některého z výše uvedených způsobů je nutné pohlídat si běh promlčecích i prekluzivních lhůt, neboť na rozdíl od rozhodčího či soudního řízení nedochází k jejich stavení či přetržení, čehož by mohla silnější strana sporu využít.

Záleží samozřejmě na charakteru sporu, nicméně v mnoha případech bude vhodné začínající spor řešit právě tímto způsobem, bedlivě hlídat běh jednotlivých lhůt, a pokud se strany do určité doby nedohodnout na vyřešení

[3] Rozehnalová, N., Alternativní způsoby řešení sporů. K jednotlivým prostředkům, ASPI, rok:2002, číslo 12

sporu, teprve poté řešit spor podáním žaloby soudní cestou či cestou rozhodčího řízení.

Rozhodčí řízení můžeme **definovat** jako řízení, ve kterém jsou ***spory rozhodovány soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout***. Pokud je předmětem řízení spor z mezinárodního obchodního styku, půjde o tzv. mezinárodní rozhodčí řízení. I když je rozhodčí řízení pojímáno jako řízení samostatné, nelze vyloučit určité zásahy či úkony soudu v rámci tohoto řízení. Úkony soudu mohou mít povahu pomocnou či kontrolní. V podrobnostech o nich bude pojednáno níže u jednotlivých institutů rozhodčího řízení.

Rozhodčí řízení můžeme dělit na:

a) ***rozhodčí řízení ad hoc***: jedná se o rozhodčí řízení, v němž se strany dohodnou, že jejich spor bude rozhodnut jedním nebo několika rozhodci, které si strany vyberou nebo které jmenuje jiná oprávněná osoba. Jinými slovy je zcela ponecháno na vůli stran, koho si zvolí za rozhodce, stejně tak jaká pravidla pro rozhodčí řízení zvolí. Strany jsou vázány pouze právními předpisy, které upravují rozhodčí řízení,

b) rozhodčí řízení institucionální: rozhodčí řízení se koná před stálými rozhodčími institucemi (rozhodčími soudy), které mají svá vlastní procesní pravidla, podle nichž před nimi řízení probíhá, a jež jsou obsaženy v tzv. Řádech rozhodčích soudů, a mají i svá pravidla pro placení poplatků za rozhodčí řízení. Z těchto důvodů je tento typ rozhodčího řízení výhodnější a v praxi také častěji využívaný, neboť strany mají dopředu jistotu o výši nákladů za rozhodčí řízení, dopředu znají procesní pravidla tohoto rozhodčího řízení, a rozhodce si mohou vybrat ze seznamu rozhodců, který je veden rozhodčím soudem,

c) fakultativní rozhodčí řízení, tedy rozhodčí řízení k němuž strany přistupují na základě dobrovolně uzavřené rozhodčí smlouvy,

d) obligatorní rozhodčí řízení, které se koná na základě právního předpisu či mezinárodní smlouvy bez nutnosti uzavření rozhodčí smlouvy mezi stranami. Tento typ rozhodčího řízení upravují např. dvoustranné smlouvy o ochraně a podpoře investic.

2.1 Prameny rozhodčího řízení vnitrostátní povahy

Základním pramenem upravujícím rozhodčí řízení v České republice je **zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů**. Upravuje problematiku jak řízení ad hoc, tak i řízení u stálých rozhodčích soudů. Upravuje otázku založení pravomoci rozhodců, průběh rozhodčího řízení, zrušení rozhodčího nálezu, výkon rozhodčího nálezu, odepření výkonu rozhodčího nálezu a také problematiku řízení obsahujícího cizí prvek a cizího rozhodčího nálezu. Dalšími prameny upravujícími oblast rozhodčího řízení jsou **Řády jednotlivých rozhodčích soudů publikovaných v Obchodním věstníku,** v oblasti vnitrostátního rozhodčího řízení nejdůležitější **Řády Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR** je to Řád pro vnitrostátní spory, Pravidla o nákladech pro vnitrostátní spory, Řád pro rozhodčí řízení on-line. Pro rozhodčí řízení ad hoc konané před tzv. rozhodčím centrem to jsou jimi vydávané řády a pravidla, kterým se strany podrobují. V rozhodčím řízení je možné postupovat také podle souboru procesních pravidel tzv. **Vzorového zákonu UNCITRAL** o mezinárodní obchodní arbitráži z roku 1985, a to tehdy, jestliže se strany na jejich použití v písemné rozhodčí smlouvě dohodnou. Subsidiárně se na rozhodčí řízení použije **o.s.ř.** Mezi další prameny patří mezinárodní úmluvy, zejména **Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů** z roku 1958 (vyhl. ministra zahraničních věcí č. 74/1959 Sb.), **Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži** z roku 1961 (vyhl. č. 176/1964 Sb.), **Washingtonská úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států** z roku 1965 (sděl. č. 420/1992 Sb.).

2.2 Zásady rozhodčího řízení

a) Zásada dispoziční

Zásada typická i pro civilní soudní řízení, ve své podstatě shodného vymezení s tím, že v rozhodčím řízení mají strany sporu větší možnosti disponovat řízením, resp. jeho předmětem. Mezi základní oprávnění patří právo podat

návrh na zahájení řízení, jeho zpětvzetí, námitky, vzájemný návrh jakož i uzavření smíru účastníků. V rozhodčím řízení se navíc přidává možnost volby mezi rozhodcem ad hoc a rozhodčím soudem stálým, zvolit si osobu rozhodce, dále jde o dispozice vyjádřené ustanovením § 17 a § 19 ZoRŘ. Hovoří se o tom, že rozhodčí řízení nesnese „patronizační funkci rozhodců nad jednáním stran“[4].

b) Zásada projednací

Rozhodčí orgán zjišťuje skutkový stav sporu v součinnosti se stranami sporu, jinými slovy, tvrdit skutečnosti rozhodné pro posouzení věci a navrhovat důkazy k jejich zjištění je záležitostí účastníků řízení. Rozhodci vedou řízení tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu (§ 19 odst. 2 ZoRŘ).

c) Zásada materiální pravdy

Další zásada uplatňující se taktéž v soudním řízení.

d) Zásada volného hodnocení důkazů

Tuto zásadu vyjadřuje výslovně § 25 odst. 3 ZoRŘ. Rozhodce hodnotí všechny důkazy, které provedl volně podle svého vnitřního přesvědčení, za použití pravidel logického myšlení.

e) Zásada hospodárnosti a rychlosti řízení

Tato zásada jde samozřejmě v souladu s celým smyslem a cílem rozhodčího řízení. Odráží ji skutečnost jednoinstančnosti rozhodčího řízení, krátkých administrativních lhůt a dalších pro rozhodčí řízení typických institutů, které jej odlišují od řízení soudního.

f) Zásada neformálnosti řízení

Tato zásada se projevuje tím, že strany mají sami možnost dohodnout si postup v řízení (§ 19 ZoRŘ).

g) Zásada ústnosti

Tato zásada je pouze v dispozici stran, pokud strany výslovně požádají, je možné vést rozhodčí řízení pouze na základě písemností.

h) Zásada neveřejnosti

[4] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 149

Tato zásada je opakem zásady veřejnosti, která se uplatní v soudním řízení. Cílem neveřejného rozhodčího řízení je důraz na zachování zejména citlivých obchodních skutečností (obchodního tajemství), neboť právě obchodní spory jsou drtivou náplní všech rozhodčích sporů.

i) Zásada rovnosti stran

Zřejmě nejdůležitější zásada rozhodčího řízení, která musí být zachována v každé fázi řízení je obsažena v ustanovení § 18 ZoRŘ, podle nějž strany mají v rozhodčím řízení rovné postavení a musí jim být dána plná příležitost k uplatnění jejich práv. Není například možné, aby po ukončení výslechu svědka, s poskytnutím stranám všech zákonem daných možností, byl svědek opětovně vyslýchán k téže otázce, žádost strany o opakovaný výslech svědka tak byla zamítnuta (Rsp 72/75)[5].

[5] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, str. 112

3. ARBITRABILITA

Arbitrabilita sporu je ústřední pojem celého rozhodčího řízení, neboť vymezuje přípustnost sporu k řešení před rozhodci, resp. dovolenost předmětu smlouvy. Rozlišit můžeme

a) arbitrabilitu objektivní – je dána konkrétním právním řádem nebo
b) arbitrabilitu subjektivní – v případě, kdy spor je objektivně arbitrovatelný, ale strany samy zúží předmět smlouvy.

Arbitrabilitu upravuje v českém právu ustanovení § 2 odst. 1 a 2 ZoRŘ. Podle něho platí, že strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkurzu nebo vyrovnání, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír. Splněny tedy musí být kumulativně všechny níže uvedené znaky:

a) Majetkový spor:

Zákon o rozhodčím řízení ani občanský soudní řád pojem „majetkový spor" nedefinují, bude jej však třeba vykládat extenzivním způsobem tak, že se bude jednat o spory, jež mají podstatu v majetkové sféře účastníků. V praxi problémy s interpretací tohoto pojmu nevznikají. Co však v minulosti vzbuzovalo pochybnosti, byly spory o existenci či neexistenci právního vztahu. Judikatura Nejvyššího soudu ČR[6] dospěla k závěru, že v rozhodčím řízení je možné projednat a rozhodnout žalobu na určení dle § 80 písm. c) o.s.ř.

Tento právní závěr byl vysloven v Rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. ledna 2006, sp.zn. 30 Cdo 641/2005, když soud se zabýval možností vydání rozsudku pro zmeškání v řízení zahájeném na základě žaloby o určení podle § 80 písm. c) o.s.ř., přičemž dovodil, že takto lze postupovat v případě věci, u níž její povaha připouští uzavření soudního smíru. ***Jsou-li předmětem řízení subjektivní majetková práva, jimiž mohou účastníci (jejich nositelé) podle jejich povahy i podle příslušných zákonných předpisů volně nakládat a o***

[6] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.7.2007, sp.zn. 26 Odo 353/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.6.2007, sp. zn. 32 0do 181/2006

nichž se rozhoduje ve sporném řízení, ve kterém účastníci mohou uzavřít smír, nemůže mít na tuto jejich možnost vliv okolnost, že řízení je zahájeno na základě žaloby o určení existence právního vztahu podle § 80 písm. c) o.s.ř., jelikož rozhodující pro zákonem vymezenou možnost uzavření soudního smíru jsou pouze podmínky jeho přípustnosti.

b) **Spory, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu**:

Kdy je dána pravomoc soudu upravuje § 7 o.s.ř.. V občanském soudním řízení jsou projednávány a rozhodovány „spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinních a z obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují jiné orgány".

c) **Spory, o nichž by bylo možné uzavřít smír:**

Pojem „smír" je nutné interpretovat jak z hlediska práva procesního tak z hlediska práva hmotného. Z pohledu hmotného práva vyjadřuje „smír" všechny situace, které mají subjekty právního vztahu plně ve své dispozici. Podle procesního hlediska je pojem „smír" vázán na ustanovení § 99 o.s.ř., tedy musí být dána taková povaha věci[7] připouštějící uzavření smíru mezi účastníky. Rozhodčí smlouvu tak nebude možné uzavřít v případě a) věci, kterou lze zahájit i bez návrhu (§ 81 odst. 1 o.s.ř., např. věci péče o nezletilé, v řízení o způsobilosti k právním úkonům) b) věci, kde je rozhodováno o osobním stavu (např. řízení o rozvodu, řízení o osvojení, řízení o určení otcovství) c) věci, kdy dohoda vyžaduje ke své platnosti souhlas soudu. V minulosti[8] byly z arbitrovatelnosti vyloučeny také spory týkající se právních nároků k nemovitostem, a to z důvodu, že rozhodčí nález nemůže být podkladem pro zápis do katastru nemovitostí a nemůže mít účinky vůči třetím osobám. Tento názor je dnes již překonán a převažuje názor o tom, že ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, který stanoví, že práva, která vznikla, změnila se nebo zanikla na základě rozhodnutí státního orgánu, se do katastru nemovitostí zapisují formou záznamu, by mělo být aplikovatelné i na rozhodčí

[7] Dle komentáře k o.s.ř. půjde o věci, kde jsou účastníci v dvoustranném poměru a hmotněprávní úprava nevylučuje, aby si mezi sebou sami upravili právní vztahy dispozitivními úkony

[8] Mothejzíková, J. - Steiner, V., a kol. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 1996, str.23

Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 75

nálezy vydané v rozhodčím řízení, neboť jim je zákonem přiznán účinek pravomocného soudního rozhodnutí[9]. Také A. Bělohlávek se domnívá, že arbitrabilita těchto sporů není vyloučena, neboť nemovitosti jsou věcí a majetkovou hodnotou a nároky ve vztahu k nemovitostem jsou majetkovými nároky stejně jako jakákoliv jiná majetková práva[10]. Vývojem prošly i názory na arbitrabilitu sporů z pracovněprávních vztahů. Předchozí úprava § 207 a § 235 zák. č. 65/1965 Sb., zákoník práce, byla považována za ustanovení, které zakládá výlučnou pravomoc obecných soudů k rozhodování pracovněprávních sporů. Nový zákoník práce[11] takové ustanovení neobsahuje, naopak z jeho ustanovení § 14 odst. 2 vyplývá možnost domáhat se svých práv všemi zákonnými prostředky. Uzavře-li zaměstnavatel se zaměstnancem rozhodčí smlouvu a jejich spor splňuje ostatní podmínky uvedené v zákoně, je možné spor řešit v rozhodčím řízení[12].

d) Nesmí jít o **majetkové spory vyloučené zákonem**:

Výslovně ZoRŘ nepřipouští možnost uzavřít rozhodčí smlouvu o sporech vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a o sporech vyvolaných prováděním konkursu nebo vyrovnání[13]. Je to z toho důvodu, že výsledek těchto sporů má často rozhodující vliv na samotné exekuční či konkursní řízení.

e) Nesmí jít **o spory veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízení**:

Zákon tím personálně omezil arbitrabilitu sporu a k rozhodování těchto sporů je tak dána pravomoc obecných soudů.

Jak již bylo uvedeno výše, uzavřením rozhodčí smlouvy dochází k derogaci jurisdikce obecných soudů. Pokud by přesto podala strana žalobu k soudu, může druhá strana vznést ***námitku nedostatku pravomoci soudu***, a soud by následně řízení u něho zahájené zastavil dle § 106 o.s.ř. Námitka žalovaného však musí být uplatněna nejpozději při prvním jeho úkonu ve

[9] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer , 2008, str.121

[10] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 32

[11] Zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

[12] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer , 2008, str.122

[13] Zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, již právní úpravu vyrovnání neobsahuje

věci. Podle ustáleného výkladu podávaného právní teorií i soudní praxí[14] součástí výroku o zastavení řízení podle ustanovení § 106 odst. 1 o.s.ř. není výrok o postoupení věci rozhodci. Ustanovení § 106 odst. 2 o.s.ř. určuje, že pokud bude po zastavení řízení dle § 106 odst. 1 o.s.ř. v téže věci podán návrh na zahájení řízení před rozhodci, zůstávají právní účinky původního návrhu zachovány, bude-li návrh na zahájení řízení před rozhodci podán do 30-ti dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení. Vzhledem k tomuto ustanovení druhého odstavce se proto nepoužije ustanovení § 104 odst. 1 o.s.ř., dle něhož, pokud věc nespadá do pravomoci soudů, soud postoupí věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu, přičemž i v tomto případě právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány. Pokud by součástí výroku o zastavení řízení dle § 106 odst. 1 o.s.ř. měl být i výrok o postoupení věci rozhodci, pak by úprava obsažená v odstavci 2 postrádala jakýkoliv smysl. Soud danou věc projedná vždy, jestliže zjistí, že nemůže být podle práva České republiky podrobena rozhodčí smlouvě, jestliže rozhodčí smlouva je neplatná popř. vůbec neexistuje, nebo že její rámec projednání v řízení před rozhodci přesahuje rámec pravomoci přiznané jinou smlouvou, anebo že rozhodčí soud odmítl věcí se zabývat (§ 106 odst. 1 o.s.ř.).

V závěru je nutno říci, že ani existence rozhodčí smlouvy nebrání soudu pokračovat v zahájeném soudním řízení za předpokladu, že obě strany shodně prohlásí, že na rozhodčí smlouvě netrvají.

3.1 Arbitrabilita podle Slovenské právní úpravy

Ve Slovenské republice je rozhodčí řízení upraveno zákonem č.244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní (dále jen „ZoRK“). V mnoha směrech se odlišuje od české úpravy rozhodčího řízení. Arbitrabilita sporu je upravena v ustanovení § 1 odst. 2 ZoRK, podle níž mohou být v rozhodčím řízení rozhodovány pouze spory, ohledně kterých je možné uzavřít soudní

14 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2005, sp.zn. 29 Odo 105/2004, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.3.2007, sp.zn. 32 Odo 95/2006, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.10.2000 sp.zn. 20 Cdo 2312/2000

smír15. Výslovně je vyloučeno v rozhodčím řízení rozhodovat spory o vzniku, změně nebo zániku vlastnických nebo jiných věcných práv k nemovitostem, spory o osobním stavu, spory související s nuceným výkonem rozhodnutí a spory, které vzniknou v průběhu konkurzního a vyrovnávacího řízení (§ 1 odst. 3 ZoRK). V § 3 odst. 1 ZoRK je obsažena neobvyklá úprava, která umožňuje, že i za situace, kdy spor je již projednáván v soudním řízení se strany mohou dohodnout, že tento spor bude rozhodnut v rozhodčím řízení. Takováto dohoda, která musí obsahovat rozhodčí smlouvu, pak má účinky zpětvzetí návrhu.

3.2 Rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouva je institut práva, jímž strany své již vzniklé nebo v budoucnu vzniklé spory vylučují z pravomoci soudů a svěřují jejich projednání a rozhodování do pravomoci rozhodců. Uzavření rozhodčí smlouvy neznamená zahájení rozhodčího řízení, a proto nezpůsobuje litispendenci a nemá vliv na běh promlčecích či prekluzivních lhůt. Rozlišit můžeme tři typy rozhodčích smluv, jak vyplývá z § 2 odst. 3 ZoRŘ:

a) tzv. **smlouvu o rozhodci**, pokud v rámci již existujícího právního vztahu spor vznikl,

b) tzv. **rozhodčí doložku**, podle níž se budou řešit spory, které by mezi stranami z konkrétního právního vztahu teprve mohly vzniknout v budoucnu,

c) tzv. **neomezený kompromis (všeobecné ujednání)**, podle něhož se budou řešit veškeré spory ze smluvních vztahů vzniklých v určitém časovém období, týká se tedy předem neurčitého počtu smluv a sporů.

V literatuře[16] bývá jako další typ zmiňována tzv. asymetrická rozhodčí doložka, ve které je uveden jako způsob řešení sporů rozhodčí řízení, ale zároveň má jedna strana právo podle své úvahy podat žalobu u obecného soudu. Rozhodčí smlouva musí být uzavřena ***písemně*** (§ 3 odst. 1 ZoRŘ), jinak je neplatná. Písemná forma je zachována i tehdy je-li rozhodčí smlouva

[15] § 99 zák. č. 99/1963 Z.z., občianskeho súdneho poriadku

[16] Růžička, K.. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003,str. 39

sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky. Problematickou je otázka ústní dohody a její následné konfirmace, kterou někteří autoři považují za nepřípustnou[17]. Naopak jinými autory je požadavek písemné formy zachován i tehdy, jestliže se strany dohodnou ústně a tuto dohodu písemně potvrdí dodatečně, např. prohlášením do protokolu podepsaného před rozhodci[18], což umožňuje ustanovení § 1 odst. 2 Řádu RS.
Platně uzavřená rozhodčí smlouva má tyto procesní účinky:
a) dochází k derogaci jurisdikce státních soudů,
b) podle § 2 odst. 4 ZoRŘ rozhodčí smlouva přechází na právní nástupce stran (pokud není procesní nástupnictví výslovně vyloučeno v rozhodčí smlouvě).

V právní teorii je velmi diskutovanou otázkou samotná ***povaha rozhodčí smlouvy***. Někteří autoři (zejména v německém právu) považují rozhodčí smlouvu za smlouvu hmotněprávní, jakousi mimoprofesní smlouvu, která je výsledkem souhlasného předprocesního, mimorozhodovacího procesu[19]. Opakem je procesněprávní teorie, která považuje rozhodčí smlouvu za smlouvu procesní, jejíž podstatou je vyloučení soudní pravomoci a podřízení se rozhodnutí soukromé instituce (rozhodce či rozhodčího soudu). Pro procesněprávní teorii svědčí i její úprava v soudním řádu v některých zemích (př. Rakousko, Německo), právní účinky této smlouvy (neboť hlavní působení této smlouvy se projevuje v procesním právu), v neposlední řadě se povaha rozhodčí smlouvy odvozuje od povahy rozhodčího řízení samého[20]. Někteří autoři[21] hovoří o tzv. smíšené povaze tohoto institutu, a to proto, že se jedná o institut se smluvním základem pohybující se v prostředí procesního práva. V českém právu považujeme rozhodčí smlouvu za ***smlouvu procesní***, protože jejím předmětem je jurisdikční pravomoc, tzn. vynětí určitých věcí z pravomoci obecných soudů a přenesení do pravomoci rozhodců[22]. Přestože

[17] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 75
[18] Mothejzíková, J. - Steiner, V., a kol. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 1996, str.26
[19] Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 51s.
[20] Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s.52
[21] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 64
[22] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá Voda u Pelhřimova.:Aleš Čeněk, 2003, str.37

je rozhodčí smlouva považována za smlouvu procesní, právní poměry této smlouvy se budou řídit právem hmotným, neboť platné právo procesní smlouvu nezná. Někteří autoři[23] jsou toho názoru, že hmotněprávní předpisy pro rozhodčí smlouvu neplatí, a proto je třeba všechny případné nedostatky rozhodčí smlouvy a důsledky z nich vyplývající řešit právními prostředky procesního práva. Pochybnosti nejsou o tom, že rozhodčí smlouva je považována za ***smlouvu samostatnou***, nezávislou na smlouvě hlavní. To znamená, že neplatnost smlouvy hlavní nemá za následek neplatnost rozhodčí smlouvy a naopak. Tuto teorii podporuje i § 267 odst. 3 zák. č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchod. zák.") „*Je-li součástí jinak neplatné smlouvy dohoda o volbě práva nebo tohoto zákona nebo dohoda o řešení sporu mezi smluvními stranami, jsou tyto dohody neplatné pouze v případě, že se na ně vztahuje důvod neplatnosti. Neplatnost těchto dohod se naopak netýká neplatnosti smlouvy, jejíž jsou součástí."* V rozhodčím nálezu Rsp. 24/99[24] je konstatováno „*rozhodčí doložka je nezávislá na platnosti smlouvy, v jejímž textu je obsažena*".

Otázka ***zániku rozhodčí smlouvy*** úzce souvisí s její vazbou na smlouvu hlavní. Jak bylo řečeno výše, považuje se rozhodčí smlouva za smlouvu nezávislou na smlouvě hlavní. Nicméně jejím smyslem je řešit spory vzniklé ze smlouvy hlavní, s čímž souvisí otázka, zda-li v případě zániku smlouvy hlavní zaniká i rozhodčí smlouva. Nesporné je, že není možné úspěšně argumentovat zánikem smlouvy hlavní pro popření pravomoci rozhodců s tím, že současně zanikla i rozhodčí smlouva[25]. Rozhodčí smlouva zanikne např. výslovnou dohodou stran, předložením sporu obecnému soudu za současné absence námitky nedostatku pravomoci, uplynutím doby atd.

[23] Zoulík, F. Některé problémy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie č. 1/2007, str. 15
[24] Rozhodčí nález Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, sp. zn. 24/99,Retrospektiva.Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
[25] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer , 2008, str.158

3.2.1 Formulace rozhodčí smlouvy

Pro příklad níže uvádím některé z možných formulací rozhodčích smluv používaných ve vnitrostátním rozhodčím řízení:

a) rozhodčí doložka Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR: „*Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho Řádu jedním rozhodcem (třemi rozhodci)*“ nebo „*Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho Řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu*“,

b) rozhodčí doložka v řízení ad hoc: „*V případě vzniku sporu při provádění této smlouvy nebo v souvislosti s ní, je dána pravomoc k jeho projednání a rozhodnutí třem rozhodcům. Každá ze stran má právo jmenovat jednoho rozhodce, kteří pak zvolí předsedajícího rozhodce*“ nebo „*Veškeré spory vyplývající z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou řešeny v rozhodčím řízení, a to rozhodci 1….XY……2…….YZ…, kteří jsou povinni do 15 dnů zvolit předsedajícího rozhodce. Rozhodčí řízení se bude konat v místě určeném předsedajícím rozhodcem*“ nebo „*Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny v rozhodčím řízení. Každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce, a tito jsou povinni do 15 dnů zvolit předsedu. Pokud takto neučiní, je předsedu senátu oprávněn určit předseda Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR. Rozhodci budou v řízení postupovat přiměřeně podle Řádu RS*“,

c) rozhodčí doložky rozhodčích center, např. Sdružení rozhodců uvádí tuto rozhodčí doložku: „*Veškeré z této smlouvy v budoucnu vzešlé majetkové spory se strany zavazují řešit v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem, v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, v platném znění, podle Rozhodčího řádu a Poplatkového řádu vydanými Sdružením rozhodců, s.r.o., IČ: 63 49 66 58, sídlem Příkop 8 (budova IBC), 604 39 Brno, s tím, že tyto dokumenty jsou zveřejněny v platném znění na internetových stránkách Sdružení rozhodců www.sdruzenirozhodcu.cz a jsou k dispozici v sídle Sdružení rozhodců*“,

d) smlouva o rozhodci v případě již vzniklého sporu: *„Smluvní strany se dohodly, že otázka náhrady škody, která vznikla porušením kupní smlouvy ze dne……bude rozhodnuta v rozhodčím řízení. Spor je oprávněn projednat a rozhodnout pan……XY, bytem……, jako jediný rozhodce. Písemný souhlas s přijetím funkce rozhodce je přílohou této smlouvy. Rozhodčí řízení se bude konat v sídle rozhodce“.*

3.2.2 Judikatura

Níže jsou uvedena některá rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, která byla publikována, a dále některá rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.

V rozhodnutí vedeném pod sp. zn. Rsp 92/00 se Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR zabýval platností rozhodčí doložky v situaci, kdy samotnému projednání sporu před rozhodčím soudem měl předcházet pokus vyřešit spor pomocí rozhodčí komise. K řešení sporu pomocí rozhodčí komise nedošlo, neboť žalobce se ihned obrátil na rozhodčí soud. Bylo tedy nutné posoudit, zda podání žaloby nebylo předčasné. Rozhodčí doložka byla posouzena jako platná.[26]

[26] „Smlouva uzavřená mezi stranami obsahovala rozhodčí doložku, jejíž text mj. zní: Veškeré spory vzniklé při realizaci této obchodní smlouvy budou řešeny rozhodčí komisí ustanovenou ze zástupců obou smluvních stran a v případě nedořešení a nejednotnosti v řešení je dána k projednání a rozhodnutí pravomoc Rozhodčího soudu při HK a AK ČR. Soud rozhoduje podle jeho rozhodčího řádu jedním (třemi) rozhodci… Bylo tedy nutné, aby senát především posoudil, zda nebylo zahájení rozhodčího řízení podáním žaloby předčasné, tedy zda byla splněna podmínka „nedořešení“ sporu „rozhodčí komisí“. Bylo zjištěno, že k „řešení rozhodčí komisí“ nedošlo, neboť nebyla vůbec ustavena vzhledem k pasivitě žalovaného a nemožnosti se s ním spojit. To odpovídá i pasivitě žalovaného v rozhodčím řízení, která musela být z hlediska problému s doručováním řešena opatrovníkem jmenovaným předsedou RS dle § 9 Řádu RS. Je tudíž skutečností, že nastal „případ nedořešení“ a že je splněna podmínka pro projednání a rozhodnutí dle rozhodčí doložky Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR. Jiný výklad projevu vůle stran, např. že se mělo jednat o „dvoustupňové rozhodčí řízení“, nejprve v rozhodčí komisi a následně o přezkoumání rozhodnutí rozhodčí komise v rozhodčím řízení Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR, by byl v rozporu se zák. č. 216/1994 Sb., neboť rozhodčí komise (dvoučlenná – ustanovená ze zástupců obou smluvních stran) by nenaplňovala kogentní požadavek § 7 odst. 1 cit. zák., že konečný počet rozhodců musí být vždy lichý a dále přezkoumání rozhodčího nálezu jinými rozhodci jež dle § 27 zák.č. 216/1994 Sb. musí být dohodnuto výslovně v rozhodčí doložce, nebylo v rozhodčí doložce smlouvy dohodnuto. Výklad, že neprojednání sporné věci rozhodčí komisí je překážkou projednání a rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení, by byl v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, protože by jinak strana svou nečinností, zejména nejmenováním zástupce do rozhodčí komise, znemožnila ustavení této komise a tím – ve svých důsledcích – bránila druhé straně v řádném uplatnění jejích práv, což by vedlo až k „degenatio iustitiae“. Rozhodčí senát rozhodl, že rozhodčí doložka je platnou rozhodčí doložkou dle § 2 a § 3 zák.č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení, jež splňuje i požadavek písemné formy (§3 odst. 1 ZoRŘ a čl. II Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů).

V rozhodnutí vedeném pod Rsp 213/02[27] se Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR zabýval námitkou nedostatku pravomoci v situaci, kdy mezi stranami byla uzavřena dohoda o narovnání, která měla nahradit všechna předchozí ujednání stran, včetně rozhodčí smlouvy. Dospěl k závěru, že pravomoc rozhodčího soudu je dána[28].

Otázkou závislosti rozhodčí doložky na platnosti hlavní smlouvy[29] se zabýval Rozhodčí soud při HK ČR a AK CŘ v rozhodnutí vedeném pod Rsp 24/99[30]:

Nejvyšší soud ČR se v usnesení ze dne 28.4.2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004 zabýval otázkou, zda-li správce konkurzní podstaty je či není ve smyslu § 2 odst. 5 ZoRŘ právním nástupcem úpadce, resp. zda-li rozhodčí doložka sjednaná mezi pozdějším úpadcem a žalovaným se na něj vztahuje. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že prohlášením konkurzu na majetek úpadce přešla na správce konkurzní podstaty též práva založená danou smlouvou uzavřenou mezi pozdějším úpadcem a žalovaným a současně je správce konkurzní podstaty vázán sjednanou rozhodčí doložkou pro případné vymáhání nároků z této smlouvy. Řízení před rozhodcem jehož by se za dané situace účastnil správce konkurzní podstaty jednající svým jménem „na vrub“ majetkové podstaty úpadce nebrání žádné ustanovení ZoRŘ, neboť nejde o případ podle § 2 odst. 1 tohoto zákona a § 2 odst. 5 ZoRŘ správce konkurzní

[27] Rejstřík Rozhodnutí Rozhodčího soudu 2002

[28] Strana se domáhala zaplacení dlužné částky z důvodu vzniklé majetkové újmy. Žalovaná strana ve svém vyjádření vznesla námitku nedostatku pravomoci rozhodčího soudu s tím, že mezi stranami byla uzavřena dohoda o narovnání, kterou byla nahrazena všechna předchozí ujednání stran, tedy i rozhodčí smlouva. Rovněž navrhovala věcně zamítnout žalobu. Rozhodčí soud se zabýval nejprve námitkou nedostatku pravomoci. Zjistil, že rozhodčí smlouva zakládající pravomoc rozhodčího soudu byla výslovně sjednána. Současně strany uzavřely dohodu o narovnání, ve které byly přesně uvedeny smluvní dokumenty a další právní tituly, označené jako „veškerá vzájemná práva“, současně považované za sporné, které byly nahrazeny jinými vzájemnými právy. O rozhodčí smlouvě se vůbec nezmínily. Rozhodčí senát konstatoval, že rozhodčí smlouvu nelze stejně kvalifikovat jako smlouvu o narovnání. Ta je smlouvou dle části osm občanského zákoníku. Termín „veškerá vzájemná práva“ tak nelze vztahovat na rozhodčí smlouvu, protože ta je smlouvou v režimu zákona č. 216/1994 Sb. Protože rozhodčí smlouva založila platně pravomoc Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v Praze a ve smlouvě o narovnání strany nevyjádřily vůli rozhodčí smlouvu změnit či zrušit, dospěli rozhodci k jednoznačnému závěru, že dohoda o narovnání nezrušila rozhodčí smlouvu a nadále je dána pravomoc výše uvedeného soudu.

[29] Žalovaná strana se v řízení o neplatnost smlouvy o dodávce tepla dovolávala i neplatnosti rozhodčí doložky a vznesla námitku nedostatku pravomoci. Při rozhodování o této otázce bylo konstatováno, že rozhodčí doložka je nezávislá na platnosti smlouvy hlavní. Případná neplatnost smlouvy nemá za následek neplatnost rozhodčí doložky. Vzhledem k tomu, že rozhodčí doložka byla zahrnuta do písemně vyhotoveného textu podepsaného oběma stranami, nebylo o platnosti rozhodčí smlouvy pochybností. Námitka nepříslušnosti byla proto zamítnuta.

[30] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá Voda u Pelhřimova.:Aleš Čeněk, 2003, str. 37-38

podstaty z vázanosti rozhodčí smlouvou uzavřenou dlužníkem před prohlášením konkurzu nevylučuje[31].

Otázkou, zda-li je rozhodčí doložka ve smlouvě o fúzi závazná i pro akcionáře, který není smluvní stranou této smlouvy, pro řízení o určení správné výše vypořádání, se Nejvyšší soud ČR zabýval v usnesení ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 226/2006. Dospěl k závěru, že rozhodčí doložkou obsaženou ve smlouvě o fúzi je vázán v tomto smyslu i akcionář, který není stranou této smlouvy[32].

[31] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.4.2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004
[32] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 226/2006

4. ROZHODCE A ROZHODČÍ SOUD

4.1 Rozhodce

Rozhodce není součástí organizované soudní soustavy soudů a nemá obecnou pravomoc k rozhodování sporů. Jeho pravomoc rozhodnout spor je dána pro každý konkrétní případ platnou rozhodčí smlouvou. Rozhodce v rozhodčím řízení není nadán donucovacími pravomocemi, a tedy veškeré úkony může činit jen bez donucovacích prostředků. V případě nutnosti použít donucovacích prostředků se musí rozhodce obrátit na soud, který potřebný úkon provede.

Podmínky pro výkon funkce rozhodce jsou stanoveny v ustanovení § 4 odst. 1 a 2 ZoRŘ. Rozhodcem tak může být:

a) Státní občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Rozhodcem tak nebude moci být soudce, neboť se jedná o funkci neslučitelnou v souladu s § 74 odst. 2 zák. č 6/2002 Sb. o soudech a soudcích[33], a s § 4 odst. 2 zák.č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu[34]. Tato úprava je zcela logická, a je jen důsledkem podstaty rozhodčího řízení, jímž je derogace soudní jurisdikce. Některé zahraniční právní úpravy však toto připouštějí, např. podle libanonského práva může být soudce zároveň rozhodcem, ale za podmínky, že funkci rozhodce bude vykonávat bezplatně.

b) Cizinec, je-li podle práva svého státu způsobilý k právním úkonům, postačí však, je-li způsobilý k právním úkonům podle českého práva. Termínem „podle práva svého státu“ se rozumí vazba na státní příslušnost osoby, tedy užití lex patriae[35].

Osnova ZoRŘ původně počítala s tím, že by rozhodcem mohla být pouze osoba zapsaná v seznamu rozhodců, který by byl veden Ministerstvem spravedlnosti, přičemž o zápise by bylo osobě vydáno osvědčení. Tato úprava však nakonec v zákoně obsažena není.

---

[33] Zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

[34] Zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

[35] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 101

Pokud se bude jednat o rozhodčí řízení ad hoc, může být účastníky sporu zvolena rozhodcem jakákoli osoba, která je zletilá a způsobilá k právním úkonům. Požadavkem není ukončené právnické vzdělání ani jiné vysokoškolské vzdělání. Je tedy na účastnících sporu, aby si dopředu dobře promysleli, koho si za rozhodce určí, neboť každý nese svou odpovědnost za výběr této osoby a zvolení nekvalifikované osoby rozhodcem by mohlo mít nezhojitelné následky spočívající třeba i ve věcně nesprávném rozhodnutí. Na druhou stranu, pokud spornou mezi stranami je nějaká faktická a odborné posouzení vyžadující otázka, pak je jistě výhodou možnost určit znalce jakožto rozhodce sporu. Strany tak předejdou nutnosti vynaložit další nemalé prostředky související s otázkou ustanovení znalce a vypracování znaleckého posudku. Další otázkou, která je hodna samotného zamyšlení, je samotná nezávislost a nestrannost rozhodce ad hoc.

V řízení institucionálním si strany mohou vybrat za rozhodce osobu, která je zapsaná na listině rozhodců vedené příslušným stálým rozhodčím soudem, což předpokládá splnění určitých předpokladů ze strany této osoby. Podle čl. IV. odst. 1 Statutu RS může být na listinu rozhodců zapsána osoba, která si svou činností osvojila způsobilost pro funkci rozhodce a jejíž vědomosti a zkušenosti včetně znalosti práva ve spojení s osobními vlastnostmi dávají záruku úspěšného výkonu funkce rozhodce. Státní občanství České republiky není pro zápis na listinu podmínkou. O zapsání na listinu a o vypuštění z listin rozhoduje předsednictvo Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR. Kvalifikovaní rozhodci jsou pro rozhodčí soudy předpokladem jejich dobré pověsti.

Funkce rozhodce je **dobrovolná**, proto nikdo nemůže být nucen k vykonávání této funkce, resp. nikdo není povinen funkci rozhodce přijmout. Každý zvolený rozhodce, pokud chce být rozhodcem ve sporu, musí svou funkci přijmout, a to písemně. A contrario může každá zvolená osoba funkci rozhodce odmítnout. Pokud však zvolená osoba funkci rozhodce přijme, pak se jí může vzdát pouze ze závažných důvodů nebo se souhlasem stran.

V zájmu urychlení rozhodčího řízení by rozhodčí smlouva měla obsahovat počet (musí být vždy lichý[36]) i osobu rozhodce(ů). V praxi se tak děje jen velmi zřídka. Obecně však platí, že čím větší je počet rozhodců, o to může být delší doba trvání rozhodčího řízení a může dojít i ke zvýšení nákladů[37]. Pokud je osoba rozhodce určena již v samotné rozhodčí smlouvě, je vhodné, aby strana již měla souhlas od této osoby s jejím určením do funkce rozhodce[38]. Rozhodčí doložka v rozhodčím řízení ad hoc často obsahuje ustanovení, že spor bude rozhodnut jedním rozhodcem jmenovaným žalobcem. V rozhodčí smlouvě zakládající pravomoc Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR pak spor má být rozhodnut jedním rozhodcem jmenovaným předsedou tohoto rozhodčího soudu. Neobsahuje-li rozhodčí smlouva žádné takové ustanovení, pak ze zákona jmenuje každá ze stran rozhodce, a tito volí předsedajícího rozhodce. Pokud jedna ze stran nejmenuje osobu rozhodce do 30 dnů ode dne, kdy byla vyzvána druhou stranou, nebo pokud se již jmenovaní rozhodci ve stejné lhůtě nedohodnou na osobě předsedajícího rozhodce, uplatní se tzv. pomocná funkce soudu. Soud pak jmenuje rozhodce (předsedajícího rozhodce) na návrh strany či již zvoleného rozhodce. Stejně tak může soud jmenovat rozhodce v případě, že se již zvolený rozhodce funkce vzdá nebo činnost rozhodce nemůže vykonávat. Takováto pomocná funkce soudu pak bude mít zcela jistě za následek časové průtahy v řízení a tím ztrátu jedné z výhod rozhodčího řízení, kterou je jeho rychlost. Tato nevýhoda odpadá v případě rozhodčího řízení v němž se strany podrobí Řádu RS (zejm. je-li dána pravomoc Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR k projednání sporu). V § 21 Řádu RS jsou stanoveny náhradní mechanismy pro případ, kdy by strany nejmenovaly rozhodce nebo tito předsedajícího rozhodce. Rozhodce je jmenován předsedou Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.

Osoba rozhodce stejně jako osoba soudce musí být při svém rozhodování **nestranná a nezávislá**. Jak již bylo uvedeno výše, v rozhodčím řízení ad hoc se často vyskytuje vyhrazení práva jmenovat rozhodce pouze

[36] Neurčení lichého počtu rozhodců v rozhodčí smlouvě může zpochybnit platnost rozhodčí smlouvy samé, viz. Mothejzíková, J. – Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996, str. 36
[37] Popov, S. Osoba rozhodce. Bulletin advokacie č. 6/2006, str. 37
[38] Popov, S. Osoba rozhodce. Bulletin advokacie č. 6/2006, str. 37

jedné straně (žalobci). V literatuře jsou právě takováto ujednání shledávána v rozporu s požadavkem nestrannosti, např. v německé právní úpravě jsou takováto ujednání neplatná[39]. Rozhodce je vyloučen z projednávání sporu, mimo již uvedenou neexistenci nestrannosti a nezávislosti, pokud na jeho straně existují okolnosti, pro něž jsou **pochybnosti o jeho nepodjatosti**. Oprávněné pochybnosti o nepodjatosti rozhodce lze mít především u osoby, která byla v zaměstnaneckém poměru s některou ze stran, jedná-li rozhodce jako právní zástupce strany, byť v jiném sporu atd. Pokud již funkci rozhodce vykonává, a této funkce se sám nevzdá (přestože jde o povinnost ukládanou mu zákonem v § 12 ZoRŘ), poté může kterákoliv strana navrhnout, aby o vyloučení rozhodl soud, případně si strany mohou dohodnout postup k vyloučení rozhodce. Řád RS v § 22 uvádí, že každá ze stran je oprávněna odmítnou svého rozhodce, jestliže má důvodné pochybnosti o jeho nepodjatosti, a to nejpozději do zahájení ústního jednání. O pozdějším odmítnutí bude rozhodnuto pouze tehdy, bude-li shledána existence závažného důvodu k opožděnému odmítnutí. O odmítnutí rozhodují zbývající členové rozhodčího senátu, resp. předsednictvo. Obdobně se postupuje i v případě nečinnosti rozhodce.

Mezi další povinnosti rozhodce patří **povinnost mlčenlivosti** o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem funkce a povinnost rozhodovat v souladu s platným zákonem. Povinnosti mlčenlivosti může být rozhodce zproštěn pouze na základě shodné vůle všech stran sporu. Pouze z vážných důvodů může této povinnosti rozhodce zprostit soud, resp. předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště, nemá-li rozhodce bydliště na území České republiky, pak rozhoduje předseda Obvodního soudu pro Prahu 1.

V neposlední řadě zajímavou otázkou je **odměňování rozhodců** za výkon jejich funkce, neboť ZoRŘ o této problematice nic nestanoví. V rozhodčím řízení institucionálním tento problém odpadá, když odměna rozhodců je zahrnuta v poplatcích za podanou žalobu, jejichž výše je pevně stanovená předpisy této instituce. Strany tak mají možnost dopředu si spočítat

[39] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 107

náklady související se sporem. To samé platí i u tzv. rozhodčích center, což jsou právnické osoby, které vystupují jako jakýsi garant rozhodčího řízení, nejde však o stálé rozhodčí soudy, jedná se o rozhodčí řízení ad hoc. Tato rozhodčí centra mají často svá vnitřní pravidla, jejichž součástí je výše poplatku za rozhodčí řízení, jeho splatnost a následky nezaplacení. V rozhodčím řízení ad hoc se v praxi vyskytují, i když jen zřídka, rozhodčí doložky, které upravují celou problematiku rozhodčího řízení, včetně odměny rozhodců, jež jsou vypracovány rozhodcem, který přijetí funkce v budoucím sporu podmiňuje doslovným převzetím jím vydané doložky[40]. V ostatních případech platí, že by odměna rozhodců měla být přiměřená všem okolnostem sporu, tedy jeho hodnotě, složitosti apod.[41] Ujednání o platbách sjednaných mezi stranami a rozhodci, a to tam, kde strana platí svého rozhodce, bývá některými autory považováno v rozporu se zásadou nestrannosti[42]. Přijme-li rozhodce finanční prostředky pouze od jedné ze stran aniž by se o tom strany sporu dohodly, a rozhodce by přesto vydal rozhodčí nález, není v něm oprávněn rozhodnout o povinnosti nahradit zaplacený rozhodčí poplatek straně sporu, jež ve sporu podlehla straně, jež ve sporu uspěla, v opačném případě by to byl důvod pro zrušení rozhodčího nálezu, neboť rozhodčí smlouva se na otázku hrazení nákladů nevztahovala[43].

4.2 Rozhodčí soud

Institucionální rozhodčí řízení (řízení před stálým rozhodčím soudem) je považováno oproti rozhodčímu řízení ad hoc za výhodnější, zejména pro jistotu stran o jeho existenci a stálosti, předem připravená pravidla o nákladech sporu a pravidla řízení, stejně tak pro garanci kvalifikovaných rozhodců. Podle české právní úpravy mohou být stálé rozhodčí soudy zřízeny

[40] Pospíšil, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. Bulletin advokacie č. 11-12/2005, str. 43
[41] Růžička, K. Mezinárodní obchodní arbitráž. PROSPEKTRUM, 1.vydání, 1997, str. 32
[42] Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, str. 112
[43] Pospíšil, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. Bulletin advokacie č. 11-12/2005, str. 45

pouze na základě zákona (§ 13 odst. 1 ZoRŘ). Zdůrazněn je tak význam tohoto soudu, kterému odpovídají i ze zákona vyplývající rozsáhlá oprávnění. Rozhodčí soudy pak mohou vydávat své řády a statuty, které jsou povinny uveřejnit v Obchodním věstníku (§ 13 odst. 2 ZoRŘ). Toto právo tak není vázáno na žádné dohody, projednání či souhlas kohokoliv. Tyto řády pak stanoví podrobněji pravidla pro rozhodčí řízení před nimi probíhající, stanoví postup při jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou vázat výběr rozhodců pouze na osoby vedené na seznamu rozhodců konkrétního rozhodčího soudu. Často jsou v těchto řádech upravena i pravidla pro náklady vznikající při rozhodčím řízení před rozhodčím soudem, zejména výše poplatku za zahájené rozhodčí řízení. Pokud si strany vybraly pro rozhodování jejich sporu konkrétní rozhodčí soud a podrobily se jeho příslušnosti, pak se podrobují i předpisům vydaným touto institucí, pokud si výslovně strany nedohodnou v rozhodčí smlouvě jinak. Nutno říci, že rozhodčí soud je soukromou osobou, která má pouze ve svém názvu slovo „soud“, nepatří však do obecné soustavy českých soudů, ani nevytváří žádný zvláštní soud, a není tedy orgánem veřejné moci. Pochybnosti může vzbuzovat otázka, jaký je statut rozhodčího soudu, zda-li se jedná o právnickou osobu, která má právní subjektivitu, tedy o osobu, která je způsobilá mít práva a povinnosti, když zákon výslovně rozhodčímu soudu právní subjektivitu nezakládá. ***Právní subjektivita stálého rozhodčího soudu*** implicitně vyplývá z ustanovení § 13 odst. 2 ZoRŘ, a to z oprávnění vydat statut tohoto soudu, což je právo, které předchozí právní předpisy nepřiznávaly. Z něho je pak možné dovodit nezávislost a samostatnost i ohledně statutárních otázek, včetně organizačního uspořádání soudu, pravomoci jeho orgánů atd[44]. V případě Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR je to ještě zvýrazněno ustanovením § 19 zák. č. 301/1992 Sb. o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů, z něhož vyplývá, že a) rozhodčí soud působí jako nezávislý orgán, b) v čele stálého rozhodčího soudu je předsednictvo a c) způsob řízení a rozhodování, způsob jmenování rozhodců, jejich počet, organizační uspořádání rozhodčího soudu, sazebník odměn rozhodců, pravidla

[44] Mothejzíková, J. – Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H.Beck 1996, str. 51,52

o nákladech řízení a další otázky související s činností rozhodčího soudu a jejím ekonomickým zajištěním upravuje Statut a Řád rozhodčího soudu.

V České republice v současnosti působí tyto stálé rozhodčí soudy:

a) Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (zák.č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky),

b) Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno (zák.č. 216/1992 Sb. o komoditních burzách).

c) Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha, a.s. (zák.č. 214/1992 Sb. o burze cenných papírů).

V následujícím výkladu bych již ráda věnovala pozornost jednomu ze stálých rozhodčích soudů působících na území České republiky, a to Rozhodčímu soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky.

4.3 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Byl zřízen jako Rozhodčí soud působící při Československé obchodní a průmyslové komoře, výnosem Ministerstva zahraničního obchodu ze dne 27.5.1949, jímž byl vydán jeho původní Statut a Řád. Stálým rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky se stal na základě usnesení zákona č. 223/1994 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1.1.1995 a od té doby má svůj současný název[45]. Rozhodčí soud rozhoduje jak vnitrostátní tak mezinárodní spory. Za vnitrostátní spor se považuje spor, v němž „všechny strany (účastníci) mají sídlo (bydliště) na území České republiky“ nebo spor „v němž organizační složky zahraničních osob…mají sídlo na území České republiky a jsou zapsané v obchodním rejstříku, pokud je na takový spor potřeba použít českého hmotného práva a jsou-li veškerá písemná podání a přednesy stran v češtině (slovenštině) a koná-li se rozhodčí řízení a vynáší-li se rozhodnutí v češtině (slovenštině)“.

[45] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, str. 55

Podle povahy řízení se potom použije buď Řád pro vnitrostátní spory a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro vnitrostátní spory nebo Řád pro mezinárodní spory a Pravidla o nákladech rozhodčího řízení pro mezinárodní spory.

Před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je možné vést i rozhodčí řízení on-line, které se koná dle pravidel stanovených Zvláštním dodatkem Řádu pro rozhodčí řízení on-line (Řád on-line). Rozhodčí řízení on-line umožňuje, aby všechna podání stran byla činěna elektronickou formou, aby řízení bylo vedeno elektronickou formou a aby rozhodčí nález byl vydán elektronickou formou, prostřednictvím internetu. Elektronická adresa pro rozhodčí řízení on-line, tzv. administrační místo, je www.arbcourtonline.cz

Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR se skládá z třináctičlenného předsednictva tohoto soudu, které je v jeho čele a je jeho statutárním orgánem. Dále z rozhodců a tajemníka tohoto soudu, který organizuje činnost rozhodčího soudu a plní další úkoly, k nimž je zmocněn předsednictvem či Řádem RS.

O samotném procesu řízení před tímto rozhodčím soudem bude pojednáno níže v jednotlivých kapitolách.

4.3.1 Vztah mezi Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a jeho rozhodci

Velmi zajímavou otázkou, kterou je nutné si položit je, jaký je vlastně vztah Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a rozhodců zapsaných na jeho listině rozhodců? V úvahu přicházejí tři možné odpovědi na tuto otázku:

a) rozhodci jsou pouze vykonavateli vůle rozhodčího soudu, který vystupuje ve vztahu ke stranám jako instituce nebo
b) rozhodčí soud vystupuje v pozici instituce, jež jen vykonává služby pro rozhodce, kteří sami vystupují ve vztahu ke stranám sporu, a nebo
c) v neposlední řadě to může být i názor, že rozhodčí soud jako instituce poskytuje služby vůči oběma stranám.

Odpověď na tuto otázku nalezneme v rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 15.7.2002, sp.zn. IV: ÚS 174/02, a to v tom smyslu, že ***rozhodci rozhodčího soudu jsou vykonavateli vůle této instituce***, jsou vůči této instituci v závislém poměru, a strany jsou tak v právním poměru pouze vůči rozhodčímu soudu. Ústavní soud ve svém odůvodnění odkazuje na výslovné znění § 2 ZoRŘ, které stanoví, že „strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi...má rozhodovat jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud". Pokud si tedy strany zvolí možnost, že spor bude rozhodován rozhodčím soudem, pak také „***rozhodčí nálezy vydávané rozhodčími senáty nebo jedinými rozhodci jsou rozhodčími nálezy rozhodčího soudu nikoliv jeho rozhodců jako soukromých osob***"[46]. Ve výše zmíněném nálezu Ústavní soud také dospěl k názoru, že ***Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR není orgánem veřejné moci, a tudíž ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím veřejné moci***.

Toto rozhodnutí má zcela jistě zásadní význam a jeho obsah se promítá do celé řady dalších právních institucí, které musely být v této souvislosti řešeny. Jednou z nich je i ***otázka odpovědnosti***[47] rozhodců Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, řešená v Rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.11.2007, sp. zn. 32 Cdo 1044/2005:

V soudním řízení se žalobce po žalovaném domáhal zaplacení peněžité částky, když žalovaný rozhodoval jako jeden z rozhodců spor žalobce a subjektu xy před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR, který skončil v neprospěch žalobce. Jak Městský soud v Praze tak soud prvního stupně se ztotožnily s již vysloveným a výše zmíněným právním názorem Ústavního soudu vyjádřeným v jeho rozhodnutí IV. ÚS 174/02, dle něhož rozhodčí nálezy RS HK ČR a AK ČR vydávané rozhodčími senáty nebo jedinými rozhodci působícími v rámci tohoto rozhodčího soudu jsou rozhodčími nálezy zmíněného soudu, nikoli jeho rozhodců jako soukromých osob, a tedy tento rozhodčí soud pak při splnění zákonných podmínek ponese odpovědnost za konkrétní nález rozhodčího soudu. Odpovědnost rozhodce za porušení zákonných povinností v rámci rozhodčího řízení se vztahuje pouze

[46] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 15.7.2002, sp.zn. IV: ÚS 174/02
[47] Raban, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie č. 1/2003, str. 25-34

k příslušnému rozhodčímu soudu. ***Rozhodci tak neodpovídají za škodu vzniklou rozhodováním, neboť rozhodují jménem rozhodčího soudu.***

4.4 Jiné rozhodčí soudy a instituce

Vzhledem k tomu, že rozhodčí soud může být zřízen jen zákonem, jsou veškeré instituce, jež snad působí v oblasti organizování rozhodčího řízení v České republice nelegální a jejich nálezům nemůže být přiznána vykonatelnost[48]. Na území České republiky působí celá řada institucí, jedná se o obchodní společnosti, jejichž cílem je zajistit rozhodčí řízení po organizační a procesní stránce. Sami tyto společnosti však rozhodčí nálezy nevydávají, ty jsou vydávány samotnými rozhodci, či rozhodčím senátem. Společnost Sdružení rozhodců s.r.o., která existuje v České republice, a která vydává svůj Rozhodčí řád i Poplatkový řád, asociuje rozhodce pro rozhodování majetkových sporů mezi účastníky. Můžeme říci, že rozhodčí nálezy jsou nálezy jednotlivých rozhodců či rozhodčího senátu, nikoli rozhodčími nálezy vydanými samotnou Společností Sdružení rozhodců s.r.o., na rozdíl tedy od rozhodčích nálezů vydaných Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR. Povaha této instituce tedy spočívá v jakémsi poskytování služeb jak rozhodcům tak i stranám sporu. Veškeré tyto subjekty můžeme nazývat jako tzv. rozhodčí centra. Kromě již zmíněné Společnosti Sdružení rozhodců s.r.o. působí na území České republiky mnohá rozhodčí centra z nichž pro příklad uvádím Rozhodčí soud České republiky, k.s., Asociace arbitrů, Česká leasingová a finanční asociace, Unie pro rozhodčí a mediační řízení a Unie rozhodců ČR.

[48] Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s.52

5. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

5.1 Zahájení řízení

Rozhodčí řízení se zahajuje podáním žaloby stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci[49], resp. jejím doručením těmto subjektům, kteří mají povinnost vyznačit na žalobě datum, kdy jim byla žaloba doručena (§ 14 odst. 1, 3 ZoRŘ). Významem číslování nápadu spisů se zabýval v rámci rozhodovací činnosti Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR[50], když došel k závěru, že i kdyby žaloby v téže věci došly stejného dne, pak je nutno přidělení čísla jednacího („nejstaršího" čísla jednacího/spisové značky) považovat za fikci věci nejstarší, tj. řízení nejdříve zahájeného[51]. Žaloba může být doručena osobně, poštovní přepravou či jiným dopravcem, může však být doručena i faxem, elektronickou cestou či jiným způsobem za předpokladu, že takový postup byl stranami sjednán nebo ho předvídá řád stálého rozhodčího soudu, jehož pravomoc a příslušnost byla stranami sjednána, v opačném případě bude nutné použít subsidiárně ustanovení o.s.ř.. S ohledem na charakter podání je jakékoli náhradní doručení vyloučeno[52].

Zahájením rozhodčího řízení nastávají stejné právní účinky jako při zahájení soudního řízení, a to

a) **účinky hmotněprávní**:

Dochází k přerušení běhu promlčecí a prekluzivní doby.

b) **účinky procesní**:

Rozhodci vzniká povinnost zkoumat procesní podmínky, které jsou nutné k tomu, aby mohl jednat ve věci samé, mezi něž patří:

- pravomoc rozhodce či rozhodčího soudu a řádné ustavení rozhodců
- náležitosti žaloby
- způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost
- neexistence překážky litispendence a res iudicata.

[49] Není-li žaloba podávána stálému rozhodčímu soudu, podává se předsedajícímu rozhodci, je-li určen nebo jmenován; není-li předsedající rozhodce dosud určen nebo jmenován, žaloba se podává kterémukoli určenému nebo jmenovanému rozhodci (§ 14 odst. 2 ZoRŘ)

[50] Rsp 668/05

[51] www.arbcourt.cz

[52] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 113

Shledání neodstranitelného nedostatku by mělo za následek zastavení řízení. V opačném případě by řízení bylo postiženo vadou, která by byla důvodem pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu nebo zastavení nařízeného výkonu. Mezi další procesní účinek bezpochyby patří i povinnost vést spor bez zbytečných průtahů.

Zákon o rozhodčím řízení nestanovuje výslovně žádné požadavky na ***formu a obsah žaloby.*** Vzhledem k rámcové úpravě proto bude nutné použít podpůrnou aplikaci obecných předpisů občanského soudního řádu ve smyslu § 30 ZoRŘ. Na tomto právním základě musí mít žaloba, má-li být na jejím základě dosaženo žádané právní ochrany, potřebný rozsah[53].

Pokud je žaloba podávána

a) **k stálému Rozhodčímu soudu při HK ČR a AK ČR**, musí obsah žaloby splňovat požadavky stanovené ustanovením § 17 Řádu RS. V žalobě musí být uvedeno označení stran, nárok žalobce včetně uvedení skutkových a právních okolností, které mají být prokázány, odkaz na důkazní prostředky, podpis žalobce, dále žaloba musí obsahovat poukaz na založení pravomoci (příslušnosti) rozhodčího soudu, hodnotu předmětu sporu, doklad o zaplacení poplatku za rozhodčí řízení, a v neposlední řadě také jméno jmenovaného rozhodce či žádost, aby byl rozhodce jmenován předsedou rozhodčího soudu.

Pro případ, že by žaloba neměla všechny stanovené náležitosti, bude žalobce tajemníkem vyzván, aby zjištěné vady odstranil. Dokonce je za určitých okolností možné (na rozdíl od o.s.ř.) žalobu projednat i pokud vady nebudou odstraněny[54].

a) **rozhodci ad hoc**, je nutné přímo přiměřeně použít o.s.ř. (§ 30 ZoRŘ). Tuto otázku nelze podřadit pod ustanovení § 19 ZoRŘ.

V občanském soudním řízení závisí počet vyhotovení žaloby na počtu účastníků sporu, v rozhodčím řízení se obvykle vychází z toho, že žaloba (i jiná podání) by měla být podávána v takovém počtu vyhotovení, aby po jednom obdrželi ostatní účastníci, každý z rozhodců, a dále jedno vyhotovení by mělo být součástí centrální dokumentace.

---

[53] Mothejzíková, J. - Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1996, str. 60

54 Pokud to povaha vady žaloby připouští a žalobce bez ohledu na výzvu k odstranění vad trvá na projednání sporu, pak bude vydán rozhodčí nález.

Další postup rozhodce, u něhož byla žaloba podána, zákon nestanoví, je však nepochybné, že rozhodce je povinen zaslat žalobu straně žalované, a tím garantovat to, že se strana žalovaná o zahájení řízení dozví a že jí bude poskytnuta příležitost k obraně svých práv. V řízení konaném před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR toto upravuje § 20 Řádu RS.

5.1.1 Zahájení u nepříslušného orgánu

Otázkou pravomoci jsou oprávněni a zároveň povinni zabývat se výlučně rozhodci (rozhodčí soud) a to v průběhu celého rozhodčího řízení. Dospějí-li k závěru, že jejich pravomoc není dána, rozhodnou o tom usnesením (§ 15 odst. 1 ZoRŘ). Strana může vznést námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy (nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít), nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé (§ 15 odst. 2 ZoRŘ)[55]. Podle ustanovení § 1 odst. 4 Řádu RS nedostatek pravomoci (příslušnosti) Rozhodčího soudu nemůže vytýkat strana, která se pustila do projednávání sporu ve věci samé, aniž nedostatek pravomoci (příslušnosti) namítla (§15 odst. 2 ZoRŘ). K pozdějšímu uplatnění námitky se přihlédne jen tehdy, jde-li o věc, která svou povahou nemůže být projednávána v rozhodčím řízení. O námitce se rozhoduje unesením, v případě shledání nedostatku pravomoci v souladu s ustanovením § 23 písm. b) ZoRŘ. Vydáním tohoto usnesení řízení končí, přičemž výrok o zastavení řízení není jeho nutnou náležitostí. V souladu s § 23 Řádu RS o pravomoci Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR rozhodují rozhodci, kteří si mohou před svým rozhodnutím vyžádat stanovisko předsednictva.

V případě konstatování nepříslušnosti rozhodců jsou zachovány účinky podání žaloby za podmínky, že strana podá návrh u soudu nebo u jiného příslušného orgánu do 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí o nedostatku pravomoci (§ 16 ZoRŘ).

[55] Není nutné námitku uplatnit v podání, které má organizačně technický ráz, např. v žádosti o prodloužení lhůty k vyjádření, žádosti o odročení jednání. Pokud se strana písemně k žalobě nevyjádří, pak je povinna námitku uplatnit při prvním ústním jednání ve věci.

5.1.2 Judikatura

V rozhodnutí vydaném v řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR pod Rsp 78/92[56] se tento rozhodčí soud zabýval námitkou nepříslušnosti, kterou vznesla žalovaná strana poté, co učinila řadu vyjádření ve věci samé. Dospěl k závěru, že příslušnost Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR je dána[57].

Také v dalším rozhodnutí vydaném v řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR pod Rsp 151/01[58] se rozhodčí soud zabýval námitkou nedostatku pravomoci, která však byla stranou vznesena až po ústním jednání ve věci. Proto Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR tuto námitku usnesením zamítl[59].

V rozhodnutí vydaném v řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR pod Rsp 24/99[60] je řešena otázka nezávislosti rozhodčí doložky na neplatné hlavní smlouvě, a v této souvislosti namítaného nedostatku

[56] Mothejzíková, J. - Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1996, str. 66-67

[57] Námitka nepříslušnosti byla vznesena až po řadě úkonů, v nichž se žalovaná strana vyjadřovala ve věci samé. Dle § 1 odst. 3 Řádu nemůže nedostatek pravomoci (příslušnosti) vytýkat strana, která se pustila do projednávání sporu ve věci samé, aniž nedostatek pravomoci (příslušnosti) namítala, což je v souladu s čl. V Evropské úmluvy o obchodní arbitráži ze dne 21.4.1961 (vyhl. č. 176/1964 Sb.), jíž je vázána ČR i Rakousko. Pro výjimku dle poslední věty odst. 1 čl. V této úmluvy, jíž se žalovaná strana dovolává, tj. že zpoždění při uplatnění námitky bylo způsobeno příčinou, kterou rozhodce považuje za dostatečnou, není místo. Tvrzení žalované strany o špatně čitelných kopiích potvrzení objednávek, zejména razítka žalované strany a jejího podpisu, bylo vyvráceno předloženými fotokopiemi, na nichž je jak razítko, tak podpis žalované strany zcela zřetelný. Tyto skutečnosti musely být zjistitelné již při doručení žaloby žalované straně. Pokud žalovaná strana upozorňuje na údajnou nevykonatelnost rozhodčího nálezu v Rakousku, odkazuje se na čl. V odst. 2 Evropské úmluvy o obchodní arbitráži, podle něhož „námitky nepříslušnosti, které nebyly vzneseny během lhůt podle odst. 1, nemohou být již uplatňovány v dalším období rozhodčího řízení ani v pozdějším soudním řízení ve věci samé nebo ve věci výkonu rozhodčího nálezu“. Příslušnost RS byla založena podle Řádu i Evropské úmluvy, i kdyby se neopírala o písemnou rozhodčí doložku v jednotlivých potvrzeních objednávek.

[58] Retrospektiva. Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

[59] Žalobou se žalující strana domáhala, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit v petitu žaloby uvedenou dlužnou částku. Žalující strana odkázala na ujednání zakládající pravomoc Rozhodčího soudu. Druhý žalovaný pravomoc Rozhodčího soudu nezpochybnil. První žalovaný se zúčastnil ústního jednání, na kterém byly provedeny stranami předložené důkazy a učiněny přednesy. Posléze však podáním namítl, že Rozhodčí soud nemá pravomoc věc projednávat, neboť v průběhu dokazování se ukázalo, že pohledávka plyne z dříve uzavřené smlouvy mezi žalovanými, jež však rozhodčí doložku neobsahovala. Podle ustanovení § 15 odst. 2 ZoRŘ lze námitku nedostatku pravomoci vnést jen při prvním úkonu, kterým byla žalobní odpověď účastníka, ve které námitku nedostatku pravomoci nevznesl, stejně tak tuto námitku nevznesl při ústním jednání, jehož se zúčastnil. Vzhledem k tomu jediný rozhodce námitku nedostatku pravomoci Rozhodčího soudu usnesením zamítl.

[60] Retrospektiva. Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

pravomoci tohoto rozhodčího soudu. Protože případná neplatnost smlouvy nemá za následek neplatnost rozhodčí doložky, námitka byla zamítnuta[61].

V posledním uváděném rozhodnutí vydaném v řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR pod Rsp 61/98[62] bylo námitce nepříslušnosti vyhověno. Rozhodčí smlouva totiž obsahovala ustanovení, že spor bude řešen v rámci rozhodčího řízení, a tedy nezakládala příslušnost Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR k rozhodování sporu. Taková rozhodčí smlouva by mohla být základem pouze pro rozhodčí řízení ad hoc[63].

5.2 Subsidiární použití občanského soudního řádu

Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu (§ 30 ZoRŘ). Nejedná se však o použití přímé, ale přiměřené (analogické). To vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2007 sp. zn. 32 Odo 1528/2005, v němž soud posuzoval vztah obou právních norem. Dospěl k závěru, že ***z termínu „přiměřeně“ vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá občanskému soudnímu řádu přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. „Přiměřeně“ znamená především zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem občanského soudního řádu pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení.***

---

[61] Žalovaná strana se v řízení o neplatnost smlouvy o dodávce tepla a teplé užitkové vody dovolávala i neplatnosti rozhodčí doložky a vznesla námitku nedostatku pravomoci Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR. Při rozhodování o platnosti rozhodčí doložky bylo konstatováno, že rozhodčí doložka je nezávislá na platnosti smlouvy, v jejímž textu je obsažena. Případná neplatnost smlouvy nemá za následek neplatnost rozhodčí doložky. O platnosti rozhodčí doložky, která je zahrnuta do písemně vyhotoveného textu podepsaného oběma stranami, není pochybnosti a tato je pak podle § 3 odst. 1 ZoRŘ platná, neboť splňuje podmínky tímto zákonným ustanovením stanovené. Námitka nepříslušnosti byla proto zamítnuta.

[62] Retrospektiva. Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

[63] Strany uzavřely smlouvu, ve které se m.j. stanoví, že „případné spory, vyplývající z obsahu této smlouvy, se budou řešit v rámci rozhodčího řízení. Teprve v případě selhání jednání bude spor řešen soudem v rámci ustanovení příslušných právních předpisů. V ustanovení smlouvy není Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR vůbec zmíněn. Není možné je proto pokládat za dohodu na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu podle § 13 odst. 3 ZoRŘ. Jde však o rozhodčí smlouvu dle tohoto zákona, neboť z jeho ustanovení § 7 odst. 2 vyplývá, že platnosti rozhodčí smlouvy nevadí, nemá-li náležitosti uvedené v § 7 odst. 1 ZoRŘ. Jde však o rozhodčí smlouvu, která může být základem pro rozhodčí řízení ad hoc, nikoliv pro rozhodčí řízení u stálého rozhodčího soudu. Námitce nepříslušnosti tak bylo vyhověno.

Přestože v ustanovení § 30 ZoRŘ se výslovně hovoří pouze o přiměřeném použití občanského soudního řádu, analogicky bude možné použít i další předpisy na občanský soudní řád navazující nebo občanský soudní řád provádějící[64].

Vztah zákona o rozhodčím řízení a občanského soudního řádu nelze chápat jako vztah obecného a zvláštního, ale jako fakultativní analogii. Fakultativní analogie legis se však blíží spíše analogii iuris, neboť pravidla obsažená v občanském soudním řádu jsou používána tak, aby je bylo možno modifikovat pro konkrétní případy řízení o určité věci[65].

5.3 Místo konání rozhodčího řízení

ZoRŘ stanoví jednoduché pravidlo, dle něhož se **rozhodčí řízení koná v místě, na němž se strany dohodnou** (§ 17 ZoRŘ). Toto řešení je logické a správné a souvisí s celkovým pojetím rozhodčího řízení jako řízení, kde projednání a rozhodnutí sporu spočívá na vůli stran. Pokud by se strany na takovém místě nedohodly, místo konání **by bylo určeno rozhodcem** s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran. Oprávněné zájmy stran je nutné vykládat ve smyslu ustanovení § 18 ZoRŘ, tedy má jít o takové místo řízení, v němž bude stranám dána plná příležitost k uplatnění jejich práv. V praxi pak je v rozhodčím řízení ad hoc obvyklé, že rozhodčí řízení se bude konat v sídle rozhodce (místo rozhodcem určené), pokud se strany nedohodnou na jiném místě konání rozhodčího řízení. Pokud se o sporu koná rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR a strany se podrobí jeho Řádu, pak je místem konání rozhodčího řízení sídlo rozhodčího soudu v Praze. I Řád tohoto rozhodčího soudu zná výjimku, dle níž je možné za určitých okolností konat rozhodčí řízení na jiném místě v ČR. Stanovení určitého místa nevylučuje, aby se za určitých okolností konala část řízení na jiném místě,

[64] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 227
[65] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 228

kde lze posoudit okolnosti důležité pro rozhodnutí sporu[66]. Na rozdíl od rozhodčího řízení, v němž je prioritou pro určení místa konání rozhodčího řízení dohoda stran, stanoví o.s.ř. jasná pravidla, která až na výjimku uvedenou v § 89a o.s.ř. (tzv. prorogační dohoda v obchodních věcech) možnost dohody stran o místu konání soudního řízení vylučují. Základním pravidlem, které se uplatní v občanském soudním řízení, je místní příslušnost tzv. obecného soudu žalovaného, pro nějž je určující zejména bydliště či sídlo žalovaného. Další pravidla stanovící místní příslušnost soudu jsou uvedeny v § 85 – 88 o.s.ř.. V § 88 o.s.ř. je stanovena tzv. výlučná příslušnost soudu, od níž se nelze odchýlit ani v případě tzv. prorogační dohody. Toto může být právě pro žalobce zatěžující záležitost, hlavně v situacích, kdy obecným soudem žalovaného je soud vzdálený mnoho kilometrů od žalobce. Žalobce se tedy nejenom musí obrátit na soud, aby mu byly zaplaceny jeho splatné pohledávky, ale navíc mu v souvislosti se soudním řízením vzniknou nemalé cestovní náklady a další výdaje. Možnost stran disponovat místem konání sporu, a tak případně předejít nemalým nákladům sporu, považuji za zcela jistě výhodu mluvící ve prospěch rozhodčího řízení.

5.4 Doručování

Po podání žaloby, zaplacení poplatku a případném odstranění vad žaloby, je zaslána kopie žaloby s příslušnými písemnostmi žalovanému. Jaká však platí pravidla pro doručování všech písemností v rozhodčím řízení? Zejména je nutné rozlišit, zda půjde o rozhodčí řízení ad hoc nebo o rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR. ZoRŘ žádná pravidla o doručování neobsahuje.

a) Pro doručování písemností v rozhodčím řízení konaném před **Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR** platí pravidla uvedená v **Řádu RS**, v nichž je problematika doručování upravena komplexně, a tedy ustanovení o doručování

[66] Mothejzíková, J. - Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1996, str. 72

uvedená v občanském soudním řádu se nepoužijí[67]. Dle Řádu RS platí pro doručování písemností pravidlo, dle něhož se stranám sporu ***doručuje na adresu, kterou strana uvedla, nebo zvolenému právnímu zástupci***. Pokud tedy strana po zahájení řízení změní adresu, aniž by změnu nahlásila rozhodčímu soudu, budou písemnosti nadále odesílány na poslední známou adresu, a takto v souladu s § 9 Řádu RS odeslané písemnosti budou platně doručeny, a to i přesto, že si je adresát odmítl převzít nebo si je přes oznámení doručujícího orgánu nevyzvedl. Rozhodčí soud není státní orgán, a proto nemá oprávnění zjišťovat si adresu subjektu. V § 9 Řádu RS je stanoveno, že žaloby, žalobní odpovědi, předvolání, rozhodčí nálezy a usnesení se doručují do vlastních rukou doporučeným dopisem s potvrzením o doručení. Ostatní písemnosti se mohou zasílat doporučeným nebo obyčejným dopisem a oznámení kromě toho také telegraficky, dálnopisem nebo telefaxem. Kterákoliv z písemností může být doručena také osobně na potvrzení. Pokud adresát odmítne písemnost převzít, je doručena dnem odepření písemnosti. Řád RS dále upravuje ***fikci doručení písemností***, a to následovně: „*Písemnost určená k doručení do vlastních rukou, kterou adresát přes oznámení doručující pošty nevyzvedl, se považuje za doručenou poslední den úložné lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Ostatní písemnosti, které adresát nevyzvedne do 5 dnů od oznámení doručující pošty o uložení, se považují za doručené poslední den této lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl.*“ Lhůty pro fiktivní doručení jsou tedy odlišné od občanského soudního řízení, neboť v něm platí, nebude-li uložená písemnost vyzvednuta do 3 dnů nebo, jde-li o písemnost, která má být doručena do vlastních rukou, do 10 dnů od uložení, považuje se poslední den lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl, to ovšem neplatí, je-li náhradní doručení písemnosti vyloučeno (§50d odst. 1 o.s.ř.) nebo bylo-li uložení písemnosti neúčinné[68]. Nedaří-li se straně, která není zastoupena ani nemá zmocněnce k přijímání písemností, doručovat, umožňuje Řád RS předsedovi Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR jmenovat straně ***opatrovníka pro doručování***. Jaké je postavení opatrovníka v takovém řízení? Opatrovník není v žádném případě

[67] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, str. 67

[68] Od 1.7.2009 vejde v účinnost novela o.s.ř. (zákon č. 7/2009 Sb.), která podstatným způsobem mění úpravu doručování, a to v § 45 – 50l

zástupcem strany, a tedy ani nemůže podávat za stranu žádné návrhy či vyjádření. Jeho postavení spočívá pouze v přebírání písemností adresovaných účastníku řízení.

b) Jak již bylo řečeno výše, ZoRŘ neobsahuje úpravu doručování. Proto se **v rozhodčím řízení ad hoc** uplatní **§ 30 ZoRŘ**, tedy použijí se přiměřeně ustanovení o.s.ř. upravující doručování. Účastníci také mohou v souladu s ustanovením **§ 19 ZoRŘ** uzavřít dohodu jejíž součástí budou pravidla pro doručování písemností v průběhu takového řízení, odkázat však také mohou na **Řád RS**, který pravidla pro doručování obsahuje. Problematickou a domnívám se, že i nadále spornou otázkou, přestože judikaturou Nejvyššího soudu ČR jednoznačně řešenou, zůstává možnost stran rozhodčího řízení dohodnout si pravidla pro doručování i pro doručení rozhodčího nálezu. Podle názoru Nejvyššího soudu ČR **doručování rozhodnutí stranám není součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení**, neboť stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly, které se týkají postupu v řízení, od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení, případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci. Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří.

5.4.1 Judikatura

Zde pro příklad uvedené Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2007 sp.zn. 20 Cdo 1612/2006[69] řeší jako otázku zásadního právního

[69] V posuzovaném případě účastníci sjednali dle § 19 odst. 1 ZoRŘ dohodu o způsobu doručování písemností v rozhodčím řízení a podle dohodnutých pravidel byl rozhodčí nález povinné náhradním způsobem doručen. Dovolatel považoval takovéto doručení za platné a argumentoval tím, že okruh procesních otázek, dle nichž se strany mohou pro účely rozhodčího řízení dohodnout, není žádným způsobem omezen či taxativně vyjmenován, a tedy strany si mohou dohodnout jakékoli otázky postupu řízení, budou-li zachovány základní zásady rozhodčího řízení. Součástí rozhodčí smlouvy bylo následující ustanovení o doručení „pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnost z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručená, považuje se za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla zásilka vrácena zpět odesílateli (smluvní straně nebo rozhodci), a to i když se účastník o doručení nedozvěděl.“ Zásilka s rozhodčím nálezem byla doručována povinnému na adresu uvedenou

významu, zda postup, kterým mají rozhodci vést řízení, zahrnuje i úpravu doručování rozhodčích nálezů nebo usnesení vydaných rozhodcem. Jak již bylo uvedeno výše, dle názoru Nejvyššího soudu ČR, doručování rozhodnutí stranám součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení, není, neboť stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. Nejvyšší soud ČR tedy dospěl k závěru, že do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří[70].

---

ve smlouvě, a tato byla vrácena zpět, neboť adresát se odstěhoval bez udání adresy. Podle ustanovení § 46 odst. 1 o.s.ř. písemnost určenou fyzické osobě soud předá doručujícímu orgánu k doručení na adresu jejího bytu, jejího místa podnikání, jejího pracoviště nebo místa, kde se zdržuje. Jestliže o to fyzická osoba požádá, soud předá písemnost k doručení na adresu jiného místa v České republice, kterou mu sdělila; to neplatí, nemůže-li jí být písemnost v označeném místě doručena způsobem předepsaném tímto zákonem. Podle ustanovení § 46 odst. 3 o.s.ř., nebyla-li fyzická osoba zastižena na adrese uvedené v odstavci 1 a písemnost jí nebyla doručena ani na jiném místě, doručující orgán doručí vhodné fyzické osobě bydlící, působící nebo zaměstnané na témže místě nebo v jeho okolí, která adresáta zná a souhlasí s tím, že mu písemnost odevzdá; není-li možno ani takto doručit, písemnost uloží. Bez předchozího pokusu o doručení písemnosti na adresu uvedenou v odstavci 1 lze písemnost uložit, jestliže o to fyzická osoba předem písemně požádá doručující orgán a jestliže podpis na žádosti byl úředně ověřen.

Podle ustanovení § 50a odst. 1 o.s.ř., zjistí-li doručující orgán, že adresát zemřel nebo že se odstěhoval anebo že není v místě doručování znám, nepoužije ustanovení § 46 odst. 3, § 47 odst. 3, § 48 odst. 3, § 48b odst. 3, § 48c odst. 3, § 48h odst. 3, a § 48i. odst. 3 a písemnost vrátí se zprávou o tom soudu, který mu ji předal k doručení. Tedy, pokud se adresát z místa doručení odstěhoval, není možné zásilku doručit způsobem náhradního doručení.

Podle § 19 odst. 1 ZoRŘ se strany mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Otázky řízení mohou být rozhodnuty předsedajícím rozhodcem, jestliže k tomu byl zmocněn stranami nebo všemi rozhodci. Není-li taková dohoda uzavřena, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný…. Strany si mohou zvolit příslušnost stálého rozhodčího soudu aniž by se podrobili jeho řádu, mohou si zvolit i rozhodování sporu příležitostným rozhodcem a pro procesní pravidla odkázat na řád stálého rozhodčího soudu. Předmětem dohody může být obecně postup v řízení, jehož cílem je zjištění skutkového stavu věci, na základě kterého je o majetkovém sporu mezi stranami rozhodnuto. Rozsah „otázek řízení“ není v zákoně o rozhodčím řízení vymezen, kogentními ustanoveními tohoto zákona a základními zásadami rozhodčího řízení je však vymezen rámec v němž se mohou strany (rozhodci) pohybovat. Platí, že na otázky, u kterých nebyla možnost dispozice s nimi využita, stejně jako na otázky, které nespadají do uvedeného rámce, se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Dle názoru Nejvyššího soudu doručování rozhodnutí stranám součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení není. Stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesením, případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci. Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří.

Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení. Jinými slovy, písemné vyhotovení rozhodčího nálezu nebo usnesení musí být stranám doručeno postupy zakotvenými v ustanoveních občanského soudního řádu, týkajících se doručování písemností.

[70] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2007 sp.zn. 20 Cdo 1612/2006

5.5 Dokazování

Přestože to ze ZoRŘ výslovně nevyplývá, i v rámci rozhodčího řízení platí povinnost tvrzení a povinnost důkazní, stejně tak břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Tyto povinnosti můžeme dovodit ze samotné povahy rozhodčího řízení jakožto řízení sporného. Žalobce má tedy ve sporu důkazní povinnost (povinnost označit důkazy na podporu svých tvrzení), stejně tak žalovaný má důkazní povinnost ohledně svých tvrzení. Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (§ 125 o.s.ř.), tedy zejména výslech svědků, znalecký posudek, výslech účastníků, listiny, zprávy a vyjádření orgánů atd. o tom, které důkazní prostředky budou v řízení použity rozhoduje rozhodce. Výslovně je břemeno tvrzení i břemeno důkazní upraveno v ustanovení § 31 Řádu RS, dle něhož jsou strany povinny prokázat okolnosti na něž se odvolávají jako na základ svých nároků nebo námitek. V rozhodčím řízení se shodně jako v občanském soudním řízení uplatní zásada volného hodnocení důkazů.

Níže v kapitole judikatura jsou uvedeny příklady, v nichž došlo k zamítnutí žaloby, a to z důvodu neunesení břemena tvrzení či břemena důkazního, popř. jak břemena tvrzení, tak břemena důkazního.

ZoRŘ se zabývá pouze samotným ***prováděním důkazů***, a to v ustanovení § 20 ZoRŘ. Hlavním znakem dokazování v rozhodčím řízení je jeho „dobrovolnost“, neboť rozhodci mohou vyslýchat svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou - li jim poskytnuty (§ 20 ZoRŘ). Toto ustanovení pouze odráží skutečnost, že přestože je rozhodcům svěřeno rozhodování sporů, nemají postavení státních orgánů, a tedy nemohou použít donucovacích prostředků za účelem provedení výslechu či jiného důkazu. Jak však vyplývá z ustanovení § 30 ZoRŘ, pokud není stanoveno ZoRŘ něco jiného, použijí se přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. A tak tomu je i při provádění dokazování. Rozhodce tedy sice nemůže donutit např. svědka ke svědecké výpovědi, či znalce k podání znaleckého posudku, ale pokud se svědek dostaví dobrovolně k výpovědi a znalec podá dobrovolně znalecký posudek, při provádění samotného důkazu se postupuje podle

ustanovení občanského soudního řádu, a to se všemi jeho důsledky. Svědek má tedy právo odepřít výpověď za určitých okolností, musí vypovídat pravdu, a to pod možnou sankcí spáchání trestného činu křivé výpovědi (§ 175 zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů) atd. I při provádění důkazu se klade důraz na zachování zásady rovnosti stran, a pro případ jejího porušení, je zde dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu soudem. Na rozdíl od soudního řízení však není možné provést důkaz obsahem spisu (vedeného v jiné věci v rozhodčím řízení), a to ani tehdy, je-li dána totožnost účastníků i totožnost složení fóra[71].

Pokud rozhodce nemůže nějaký procesní úkon provést, provede ho na dožádání soud, který je k tomu povinen, ledaže by se jednalo o úkon, který je podle zákona nepřípustný (§ 20 odst. 2 ZoRŘ). Soud je oprávněn požadovat předložení originálu nebo úředně ověřeného opisu rozhodčí smlouvy, otázkou platnosti takovéto rozhodčí smlouvy mu však nepřísluší se zabývat[72]. Pokud s provedením dožádaného úkonu vzniknou soudu náklady, hradí tyto rozhodci či stálý rozhodčí soud, a v rozhodčím řízení pak rozhodci rozhodnou, která ze stran je povinna jim tyto náklady nahradit. Jaký soud je k provedení dožádaného úkonu příslušný? Zásadně se jedná o okresní soud v jehož obvodu má být dožádaný úkon proveden. Pouze za předpokladu, že má být úkon učiněn v cizině je příslušný okresní soud v jehož místě se rozhodčí řízení koná. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že v situaci, kdy je třeba v rámci rozhodčího řízení provést výslech určitého svědka, který se odmítne podrobit dobrovolně výslechu, na dožádání provede jeho výslech soud. Na rozdíl od výslechu svědka v občanském soudním řízení není soud oprávněn posuzovat účelnost takto prováděného důkazu, neboť účelnost každého konkrétního důkazu si posuzuje rozhodce sám. Provádění důkazů soudem je neveřejné, účastníci rozhodčího řízení však mají právo být přítomni.

Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR se v jednom svém rozhodnutí[73] zabýval otázkou, zda může svědek odmítnout odpovídat i na konkrétní otázky, či zda-li, když se svědek k výslechu dobrovolně dostaví je povinen odpovídat

[71] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 165
[72] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 166
[73] V řízení konaném pod sp. zn. Rsp 668/05

na všechny jemu kladené otázky. Rozhodce dospěl k závěru, že „*svědek je oprávněn odmítnout výpověď i ve vztahu pouze ke konkrétním otázkám*“[74]. Svůj závěr odůvodnil tím, že v rámci dobrovolnosti výslechu svědka, který zná pouze obecný předmět výslechu a neví, jaké konkrétní otázky mu budou kladeny, není důvod pro odmítnutí výpovědi pouze ve vztahu k určitým otázkám. Pokud by svědek skutečně odmítl vypovídat pouze ve vztahu k některým otázkám, je nutné tuto skutečnost zohlednit v rámci celkového hodnocení takového důkazu, zejména jeho důvěryhodnosti.

Často bývá v rozhodčím řízení některým z účastníků napadána ***zásada rovnosti stran*** jakožto důvod pro zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 písm. e) ZoRŘ) proto, že nebyl v rozhodčím řízení proveden důkaz účastníkem navržený. V těchto případech však judikatura vychází z toho, že zrušení rozhodčího nálezu by z tohoto důvodu připadalo v úvahu zásadně jen tehdy, pokud by se rozhodci navrženým důkazem bez důvodu odmítli zabývat nebo se jím zabývali nedostatečně (viz. např. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.9.2007, sp. zn. 32 Odo 366/2006).

Podrobnější pravidla pro provádění dokazování jsou upraveny pro rozhodčí řízení konané před ***Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR*** v jeho Řádu RS. Ten mimo jiné stanoví možnost předkládat písemné důkazy v jejich originále či ověřené kopii (§ 31 odst. 2 Řádu RS). Jednotlivé důkazy se provádějí způsobem stanoveným rozhodčím senátem, přičemž při hodnocení jednotlivých důkazů se shodně s občanským soudním řízením uplatní zásada volného hodnocení důkazů. Jestliže je podána žaloba, avšak dosud nebyl ustaven rozhodčí senát, může předseda Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v naléhavých případech, na žádost jedné nebo obou stran, zajistit důkaz, k čemuž může stanovit jednoho nebo více znalců nebo učinit jiné vhodné opatření (§ 12 Řádu RS).

[74] Rsp 668/05, www.arbcourt.cz

5.5.1 Dodatečné projednání důkazů

Zákon o rozhodčím řízení umožňuje tzv. dodatečné provádění důkazů v ustanovení § 21 ZoRŘ. Jestliže některá strana až do vyhotovení rozhodčího nálezu se bez své viny řízení zcela nebo zčásti nezúčastnila, nebo bez své viny nevykonala některý úkon potřebný k uplatnění jejího práva, učiní rozhodci k návrhu přiměřená opatření, aby strana mohla to, co zameškala, vykonat dodatečně. Jinými slovy, rozhodci mají právo rozhodnout o navrácení řízení v předešlý stav. Důvodem je právě nutnost zachování zásady rovnosti stran, neboť toto ustanovení chrání stranu, která se bez své viny řízení zcela nebo zčásti nezúčastnila, nebo bez své viny nevykonala některý úkon potřebný k uplatnění jejího práva, a to až do vyhotovení rozhodčího nálezu. Půjde zejména o situace, kdy strana nepředložila určitou listinu jako důkazní prostředek, nemohla klást otázky vyslýchaným osobám atd. V čem může spočívat takové rozhodnutí rozhodců? Tak zejména se může jednat o přerušení rozhodčího řízení do doby, kdy se ho bude moci strana zúčastnit, dále může být stanovena nová lhůta k provedení určitého procesního úkonu, a v neposlední řadě může být nařízeno opakování důkazu. Takovéto rozhodnutí mohou rozhodci učinit pouze k návrhu postižené osoby. Podmínkou je tedy nezaviněné zmeškání úkonu, neboť v opačném případě bývá zdržování projednávání sporu často pouhou taktikou strany.

5.5.2 Judikatura

Důkazním břemenem a břemenem tvrzení se zabýval Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR ve svých rozhodnutích, z nichž pro příklad některá z nich uvádím:

V rozhodnutí vydaném v řízení pod Rsp 8/95[75] se rozhodčí soud zabýval nepředložením důkazních prostředků a neodstraněním rozporů v žalobním

75 Retrospektiva II. Rozhodnutí. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky- 1995

tvrzení, které nebyly odstraněny ani přes výzvu rozhodčího soudu, což vedlo k zamítnutí žaloby[76].

Také v rozhodnutí vydaném v řízení pod Rsp 32/95[77] došlo k zamítnutí žaloby z důvodu neunesení břemena tvrzení ani břemena důkazního ze strany žalobce[78].

V rozhodnutí vydaném v řízení pod Rsp 72/95[79] se rozhodčí soud zabýval žádostí jedné ze stran o provedení opakovaného výslechu svědka. Tato žádost byla zamítnuta, neboť předchozí výslech svědka byl proveden v souladu se zákonem[80].

5.6 Předběžná opatření

V souladu s ustanovením § 22 ZoRŘ může soud na návrh kterékoli strany nařídit předběžné opatření, ukáže-li se v průběhu rozhodčího řízení nebo i před jeho zahájením, že by výkon rozhodčího nálezu mohl být ohrožen. Podle § 12 Řádu RS musí strana řízení o podání takové žádosti informovat rozhodčí soud. Jak vyplývá ze shora uvedeného, pravomoc nařídit v rozhodčím řízení předběžné opatření má pouze soud, nikoli rozhodci, kteří

---

76 Žalující strana se po žalované straně domáhala zaplacení dodávky určitého zboží, což doložila smlouvou a vyúčtováními, které však nesouhlasily se smlouvou co do způsobu balení dodávky. Žalující strana byla vyzvána, aby nesoulad vysvětlila, a aby doložila, že se vyúčtování týkají dané smlouvy, a dále aby předložila důkazní prostředky o dodání zboží. Žalující strana však potřebnou součinnost nevykonala, nepředložila důkazní prostředky, a na ústní jednání se nedostavila. Žaloba tak byla v celém rozsahu zamítnuta, neboť žalující strana neunesla břemeno tvrzení ani břemeno důkazní.

77 Retrospektiva II. Rozhodnutí. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky- 1995

78 I v tomto případě se žalující strana domáhala zaplacení dodávky určitého zboží a svůj nárok doložila dodacími listy, fakturami, celní deklarací a výstavním listem. Následně vzala částečně žalobu zpět z důvodu vzájemného zúčtování pohledávek, a trvala na zaplacení nižší konkrétně vyčíslené částky. Rozhodčí soud však kontrolou tvrzení s předloženými důkazy zjistil, že mezi předloženými fakturami nejsou faktury, jejichž nezaplacení se strana žalující domáhala. Z některých faktur nebylo jasné, za co konkrétně byly vystaveny. Nebylo tedy možné zjistit právní důvod, na jehož základě by měla být žalující strana povinna platit. Žalující strana tak neunesla břemeno důkazní ani břemeno tvrzení. Rozhodčí senát dospěl k názoru, že „faktura sama o sobě není právním důvodem a nezakládá nárok na zaplacení, nýbrž je pouze sumarizací konkrétních věcných dodávek či činností (dare, facere), která by měla být na základě příslušného právního důvodu (smlouvy nebo ze zákona) event. zaplacena.“ Přestože byla strana žalující vyzvána k upřesnění, v řízení zůstala nečinná a na ústní jednání se nedostavila. Žaloba tak byla v celém rozsahu zamítnuta.

79 Retrospektiva II. Rozhodnutí. Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky- 1995

80 Žalovaná strana žádala provést opakovaný výslech svědka. Rozhodčí senát tento výslech nepřipustil, neboť „ není před soudem (ani rozhodčím) obvyklé, aby po ukončení výslechu, s poskytnutím stranám všech zákonem daných možností, byl svědek opětovně vyslýchán k téže otázce“.

nemohou soudu podat ani takovýto návrh. Místní příslušnost soudu je určena místem konání rozhodčího řízení, věcně příslušným soudem pro nařízení předběžného opatření je soud, který by byl příslušný spor rozhodnout v případě neexistence rozhodčí doložky. V řízení pak soud postupuje podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu, tedy podle § 74 a násl. o.s.ř. Ustanovení § 22 ZoRŘ je nutno chápat jako lex specialis ve vztahu k ustanovení § 74 odst. 1 o.s.ř., z čehož vyplývá, že předběžné opatření je možné vydat jen tehdy, jestliže by mohl být ohrožen výkon rozhodčího nálezu, nikoliv v případě potřeby zatímního upravení poměrů účastníků[81].

5.7 Zjednodušené a urychlené rozhodčí řízení

Zjednodušené řízení je upraveno v ustanovení § 27 Řádu RS. Jeho podstatou je:

a) rozhodnutí věci bez konání ústního jednání:

Za předpokladu, že se na tom dohodly obě strany řízení, je možné konat rozhodčí řízení a rozhodnout ve věci samé pouze na základě písemných podkladů bez konání ústního jednání ve věci. Přesto za určitých okolností bude ústní jednání nařízeno[82].

b) rozhodčí nález neobsahující odůvodnění:

Taktéž v tomto případě je nutná dohoda stran, a to v písemné formě, že není třeba odůvodnění rozhodčího nálezu. Dohoda stran může být ve věci učiněna až do skončení projednávání sporu.

Urychlené řízení je upraveno v ustanovení § 27a Řádu RS. Spočívá ve vydání rozhodčího nálezu nebo usnesení o zastavení řízení, a to ve lhůtě počítané od zaplacení zvýšeného poplatku, která je:

a) jednoměsíční:

Možnost vydání rozhodčího nálezu ve lhůtě jednoho měsíce předpokládá písemnou dohodu stran o takovémto vyřízení věci, která musí být rozhodčímu soudu předložena a zároveň takovýto způsob řízení musí jedna ze stran

[81] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 175

[82] Jestliže předložené písemnosti jsou nedostačující pro rozhodnutí věci, může rozhodčí senát nařídit ústní jednání.

navrhnout a zaplatit zvýšený poplatek, tedy poplatek zvýšený o 75 % poplatku podle sazebníku nákladů rozhodčího řízení. Všechny lhůty stanovené Řádem RS, s výjimkou lhůty pro doručení žaloby a lhůty podle § 26 odst. 6 Řádu RS se v tomto případě zkracují na třetinu.

b) tříměsíční:

Předpokladem je pouze návrh jedné ze stran a uhrazení zvýšeného poplatku, který se zvyšuje o 50 % poplatku podle sazebníku nákladů rozhodčího řízení. Všechny lhůty stanovené Řádem RS, s výjimkou lhůty pro doručení žaloby a lhůty podle § 26 odst. 6 Řádu RS se v tomto případě zkracují na polovinu.

5.7.1 Judikatura

Pro příklad uvádím jedno z rozhodnutí Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR vydané v řízení pod Rsp 164/00[83], které se zabývá rozhodnutím sporu v urychleném řízení[84].

5.8 Poplatky a náklady rozhodčího řízení

Náklady rozhodčího řízení rozumíme jednak odměnu rozhodců, náklady rozhodců, náklady rozhodčího řízení, dále se může jednat o náklady spojené s využitím znalců, provedení důkazů, přímé náklady stran atd. Pravidla o nákladech řízení se budou lišit podle toho, zda-li se rozhodčí řízení koná před stálým rozhodčím soudem nebo půjde o rozhodčí řízení ad hoc. Rozhodčí soud

[83] Retrospektiva: Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky – 1998-2000

[84] Předmětný spor byl rozhodnut v urychleném řízení ve smyslu § 3 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení ve vnitrostátních sporech, která tvoří podle § 41 Řádu jeho nedílnou součást. Žalobce požádal o urychlené řízení v žalobě ze dne 10.11.2000 a k této žádosti žalovaná strana dne 8.4.2001v žalobní odpovědi uvedla, že s návrhem žalobce nesouhlasí. Toto stanovisko žalované strany nemění nic na tom, že Rozhodčí soud byl v daném případě povinen urychlené řízení provést, neboť byly splněny podmínky § 3 odst. 1 Pravidel pro jeho konání, když žalující strana o urychlené řízení požádala a zaplatila poplatek za rozhodčí řízení zvýšený o 50%. Souhlas žalované strany není podle citovaného ustanovení Pravidel podmínkou pro konání urychleného řízení. Ve smyslu § 3 odst. 1 Pravidel má být rozhodčí nález v případě urychleného řízení vydán do tří měsíců ode dne zaplacení zvýšeného poplatku za rozhodčí řízení. Protože poplatek byl žalobcem zaplacen dne 22.1.2001, uplynula lhůta pro ukončení řízení a vydání rozhodčího nálezu dne 22.4.2001.

při HK ČR a AK ČR stanoví pravidla pro náklady rozhodčího řízení v Pravidlech o nákladech rozhodčího řízení ve vnitrostátních sporech (Pravidla o nákladech řízení v mezinárodních sporech).

Pravidla o nákladech rozhodčího řízení ve vnitrostátních sporech rozlišují:

a) poplatky za rozhodčí řízení:

Jednou z náležitostí obsahu žaloby, by mělo být i určení hodnoty sporu spolu s dokladem o zaplacení poplatku za rozhodčí řízení. Pokud tak žalobce neučiní, jedná se o vadu žaloby, s tím, že bude tajemníkem vyzván k jejímu odstranění. Pokud i přes výzvu vada nebude odstraněna, stanoví hodnotu sporu tajemník či rozhodčí senát na základě údajů, které jsou k dispozici. V Pravidlech o nákladech pro vnitrostátní spory jsou stanovena pravidla pro výši a placení poplatku, jejich vrácení[85] atd. Součástí je sazebník nákladů. Poplatek za rozhodčí řízení činí 3 % z hodnoty sporu, minimálně 7.000,- Kč a maximálně 1.000.000,- Kč. Zvláště je upraven poplatek za urychlené řízení (§3), při žalobě navzájem či námitce započtení (§4).

b) zvláštní náklady:

Vznikají rozhodčímu soudu v souvislosti s prováděním důkazů atd.

c) vlastní výlohy stran:

Výlohy si zpravidla nese každá strana sama. Rozhodci však mohou přiznat náhradu výloh, a to zpravidla podle úspěchu ve věci (§7).

V rozhodčím řízení ad hoc může být otázka nákladů řízení předmětem rozhodčí smlouvy. Rozhodci ad hoc se také často sdružují u tzv. rozhodčích center[86], která vydávají svá pravidla o nákladech řízení.

[85] V případě rozhodčího řízení konaného před RS je možné žalobci vrátit jen 50 % ze zaplaceného poplatku, za podmínky, že zpětvzetí žaloby (protižaloby či námitky započtení) v plném rozsahu bylo rozhodčímu soudu doručeno nejpozději 7 dnů před datem nařízeného prvního ústního jednání ve věci. Nevrací se však minimální poplatek za rozhodčí řízení ve výši 7.000,- Kč.

[86] Sdružení rozhodců, Česká leasingová a finanční asociace atd.

6. ROZHODNUTÍ

Dvěma možnými formami rozhodnutí, kterými rozhodčí řízení končí (§ 23 ZoRŘ), jsou:

a) rozhodčí nález - je vydáván v případě, rozhoduje-li se ve věci samé nebo je-li ukládána povinnost k náhradě nákladů řízení,

b) usnesení – je vydáváno ve všech ostatních případech, kdy rozhodčí řízení nekončí vydáním rozhodčího nálezu. Usnesení musí být odůvodněno, podepsáno a doručeno jako rozhodčí nález. Je-li žaloba podaná u stálého rozhodčího soudu vzata zpět ještě před ustavením senátu nebo jmenováním rozhodce, vydává a podepisuje usnesení o zastavení řízení předseda stálého rozhodčího soudu.

Shora uvedené formy rozhodnutí jsou zákonem vymezeny taxativním způsobem. V rozhodčím řízení tak není možné vydat platební rozkaz (§ 172 a násl. o.s.ř.), a to ani za pomocí ustanovení § 30 ZoRŘ. Strany si však mohou dohodnout (§ 19 ZoRŘ) analogický postup, jako je postup pro vydání rozsudku pro zmeškání či rozsudku pro uznání v občanském soudním řízení, přesto nebude mít rozhodčí nález žádnou zvláštní formu[87].

6.1 Smír

Shodně jako v občanském soudním řízení by rozhodci měli vést strany k smírnému vyřešení sporu (§ 24 odst. 1 ZoRŘ). Rozhodci by tak měli alespoň poskytnout stranám prostor k tomu, aby se mohly mezi sebou dohodnout. Smír může být mezi stranami uzavřen mimo rozhodčí řízení, a na jeho základě pak žalobce se souhlasem žalovaného vezme žalobu zpět. Strany však mohou smír uzavřít také ve formě rozhodčího nálezu (§ 24 odst. 2 ZoRŘ). Jiné podmínky pro uzavření smíru formou rozhodčího nálezu zákon nestanoví. Nestanoví tedy podmínky uvedené v § 99 o.s.ř., že smír je možné uzavřít pouze připouští-li to povaha věci, a také, že soud smír neschválí, je-li to v rozporu s právními předpisy. Vzhledem k tomu, že již ze samotné povahy rozhodčího

[87] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 187

řízení vyplývá, že spor je možné v tomto řízení rozhodnout, jestliže přichází v úvahu možnost uzavření soudního smíru, bylo by nadbytečné znovu tuto podmínku opakovat v ZoRŘ. Smír uzavřený v rozhodčím řízení musí odpovídat předmětu sporu. Smírné vyřešení sporu, které by bylo nad rámec žaloby, by mohlo být součástí rozhodčího nálezu pouze za podmínky, že by byl změněn žalobní petit. Možnost stran uzavřít v rozhodčím řízení smír nevylučuje, že strany uzavřou smír pouze o určité části sporu, případně i jen o základu jejich nároku.

V rámci rozhodčího řízení je možné uzavřít i tzv. ***smír podmíněný***, tedy smír, který nabude platnosti, nebude-li nějakou ze stran ve stanovené lhůtě odvolán. Uzavřením a povahou podmíněného smíru se zabýval rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR v jednom ze svých nálezů Rsp 94/88[88]. Dospěl k závěru, že svou povahou je podmíněný smír hmotněprávní smlouvou mezi stranami uzavřenou. Do právního vztahu takovouto smlouvou založeného rozhodčí senát zasahovat nemůže[89].

V neposlední řadě je třeba říci, že rozhodci nejsou povinni vyhovět žádosti stran o vydání rozhodčího nálezu obsahující uzavřený smír mezi stranami (§ 24 odst. 2 ZoRŘ). Důvodem odmítnutí může být zejména skutečnost, že obsah smíru je v rozporu s právními předpisy či že obsah smíru neodpovídá předmětu řízení a žalobnímu návrhu.

6.1.1 Smírčí řízení

Řád RS pak v ustanovení § 42 upravuje ještě jednu odlišnou formu smírného řešení sporu, a to tzv. smírčí řízení. Jedná se o dobrovolné řízení o

[88] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, str. 126

[89] Jednání před Rozhodčím soudem při ústním jednání dne 16.1.1989 skončilo podmíněným smírem s tím, že smír nabude platnosti, jestliže nebude kteroukoli smluvní stranou odvolán podáním doručeným Rozhodčímu soudu do 15-ti dnů, počínaje dnem uzavření podmíněného smíru, tj. dnem 16.1.1989. Podmíněný smír odvolala žalovaná strana podáním doručeným Rozhodčímu soudu dne 2.2.1989, tedy po uplynutí 15ti denní lhůty stanovené podmíněným smírem. Oznámení o odvolání smíru mělo dojít soudu nejpozději do 1.2.1989. Protože se tak nestalo, stal se podmíněný smír konečným a senát Rozhodčího soudu vydal rozhodčí nález podle znění smíru. Svou povahou je podmíněný smír hmotněprávní smlouvou mezi stranami uzavřenou. Do právního vztahu takovou smlouvou založeného rozhodčí senát zasahovat nemůže. Nedošlo-li tedy ve lhůtě, stranami v podmíněném smíru stanovené, Rozhodčímu soudu oznámení o odvolání podmíněného smíru, stal se tento konečným a rozhodčí senát je jím vázán.

sporném nároku, které je možné provést na návrh stran bez ohledu na to, zda-li byla uzavřena rozhodčí smlouva. Podmínkou je souhlas obou stran sporu. Výsledkem takového řízení je návrh smíru, který strany buď přijmou nebo jej zamítnou. V žádném případě však takovýto návrh nemůže být stranám na újmu v případném řízení, a dokonce ani nemůže být stranám na újmu, cokoli přednesly v rámci smírčího řízení. Jinými slovy, výsledkem řízení může být buď urovnání sporu, a pokud ne, nemohou se strany na nic z tohoto řízení odvolávat. I toto řízení je před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR zpoplatněno, přičemž výše poplatku činí jednu polovinu toho, co by bylo placeno v rámci rozhodčího řízení. Poplatek platí obě strany, a to každá z jedné poloviny.

Smírčí řízení upravuje i § 67 a násl. o.s.ř.. Jestliže to připouští povaha věci, lze navrhnout u soudu příslušného k rozhodování věci, aby provedl pokus o smír. Součinnost nebo přítomnost účastníků však nelze vynucovat. Vzhledem k formulaci „lze navrhnout“ se domnívám, že návrh může podat pouze jedna strana případného sporu. Soudním smírem a smírem ve smírčím řízení, resp. rozdíly v průběhu řízení se zabýval Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 2.6.1997, sp.zn. III. ÚS 144/97. Ústavní soud konstatoval, že návrh podaný příslušnému soudu podle § 67 o.s.ř., který sice musí splňovat náležitosti uvedené v § 42 odst. 4 o.s.ř., nemá žádné hmotněprávní ani procesní účinky, které zákon jinak spojuje s podáním návrhu na zahájení řízení (žaloby). Pokud tedy v rámci řízení nedojde k uzavření smíru, tím řízení končí, a není možné jinak rozhodnout o věci samé. Naproti tomu pokud v rámci nalézacího soudního řízení nedojde k uzavření smíru podle § 99 o.s.ř. soud v řízení dále pokračuje až do rozhodnutí soudu ve věci samé. V souladu s tímto pak Ústavní soud konstatoval, že „*nelze ztotožňovat soudní smír schválený v řízení nalézacím a smír dosažený v řízení smírčím*“.

Ze shora uvedeného tak vyplývá, že s podaným návrhem na provedení dobrovolného smírčího řízení se nepojí žádné hmotněprávní ani procesněprávní účinky. Pokud se strany na smíru nedohodnou, není možné v řízení pokračovat a vydat rozhodnutí o meritu věci.

6.2 Rozhodčí nález

Jestliže jsou všechny otázky dostatečně vyjasněny tak, že je možno spor po skutkové i právní stránce rozhodnout, přistoupí rozhodci k vydání rozhodčího nálezu. Rozhodčí nález je vydáván ***v případě, kdy se rozhoduje o meritu věci, nebo je-li ukládána povinnost k náhradě nákladů řízení***[90]***, formou rozhodčího nálezu může být schválen i uzavřený smír mezi účastníky***.

Rozhodčí nález musí mít vždy písemnou formu, musí být podepsán (alespoň většinou rozhodců), a v případě rozhodování sporu senátem se o něm musí usnést většina rozhodců. Výrok rozhodčího nálezu musí být vždy určitý. Práva a jim odpovídající povinnosti musí být v rozhodčím nálezu určeny přesně a způsobem nezavdávajícím pochybnosti (§ 25 odst. 1 věta druhá ZoRŘ). V opačném případě by rozhodčí nález nebyl vykonatelným. Je-li rozhodčím nálezem ukládána povinnost, je nutné určit ve výroku nálezu lhůtu pro její splnění. Neuvedení této lhůty může vést až k nemožné vykonatelnosti[91]. Rozhodčí nález také musí obsahovat odůvodnění, ledaže by se strany dohodly, že odůvodnění není třeba.

Podrobnosti ohledně ***obsahu*** rozhodčího nálezu pak stanoví § 35 Řádu RS. Rozhodčí nález by měl obsahovat:

a) název rozhodčího soudu,
b) místo a datum vydání nálezu,
c) jména a příjmení rozhodců nebo jediného rozhodce,
d) označení stran a dalších účastníků sporu,
e) předmět sporu a krátké vylíčení okolností sporu,
f) rozhodnutí o žalobních nárocích, o poplatcích a o nákladech sporu,

90 Jedná se zejména o situaci, kdy žalovaná strana zaplatí dlužnou částku po zahájení řízení, následně žalující strana vezme žalobu zpět, a zároveň požaduje přiznat náhradu nákladů řízení. V tomto případě musí být vydán rozhodčí nález, který bude obsahovat tento výrok:
1. Řízení se zastavuje.
2. Žalovaný xy je povinen nahradit žalobci yz na náhradě nákladů řízení částku xx.
Pokud by došlo pouze k zastavení řízení, aniž by se rozhodovalo o náhradě nákladů řízení, rozhodnutí by mělo formu usnesení.

91 Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 185

g) odůvodnění rozhodnutí (s výjimkou případů, kdy se strany dohodly podle § 27 odst. 2 Řádu RS na tom, že nález není třeba odůvodňovat), podpisy většiny rozhodců nebo jediného rozhodce.

Rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27 ZoRŘ, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27 ZoRŘ, **nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný** (§ 28 ZoRŘ)[92].

Rozhodčí nález však není svou povahou rozhodnutím orgánu veřejné moci[93]. Výsledek rozhodčí činnosti je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný, přičemž rozhodce právo nenalézá, ale tvoří jej. Tedy na rozdíl od rozsudků obecných soudů, které mají, pokud se ukládá žalované straně povinnost zaplatit peněžité plnění, charakter deklaratorních rozhodnutí, rozhodčí nález ukládající straně žalované stejnou povinnost, má charakter konstitutivní, neboť narovnává vztah mezi stranami.

Kromě konečného rozhodčího nálezu je v rozhodčím řízení možné vydat rozhodčí nález mezitímní, rozhodčí nález částečný a rozhodčí nález doplňující. Možnost vydat rozhodčí nález mezitímní a částečný lze opřít jednak o odpovídající mezinárodní praxi, jednak o přiměřené analogické použití úpravy obsažené v § 152 odst. 2 o.s.ř.[94] Výslovně se jimi zabývá ustanovení § 34 a 38 Řádu RS.

a) Mezitímní rozhodčí nález:

Mezitímní rozhodčí nález může být vydán v případě, kdy je mezi stranami sporný nárok jak co do jeho důvodu tak co do jeho výše. Jeho podstata spočívá v tom, že se nejprve rozhodne o důvodnosti nároku, a pokud je nárok důvodný, pokračuje se v řízení tak, aby bylo rozhodnuto o výši tohoto nároku. Jinými slovy, mezitímním nálezem může být rozhodnuto pouze o základu projednávané věci, nikoli o jeho části nebo o některém z uplatněných nároků.

[92] Rozhodčí nález je vykonatelný jak podle příslušných ustanovení o.s.ř., tak i podle zák. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“), neboť vykonatelný rozhodčí nález je podle výslovného ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu exekučním titulem .

[93] Nález Ústavního soudu, IV. ÚS 174/02

[94] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 183

Mezitímním rozhodčím nálezem rozhodoval Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR např. v řízení vedeném pod sp.zn. Rsp 18/97[95]. Po vydání mezitímního rozhodčího nálezu pokračují rozhodci v řízení, neboť jejich mandát nadále přetrvává. Pro strany sporu může být výhodné zvolit tuto cestu zejména v případě, kdy si nejsou jisti oprávněností jejich nároku. Mohou tedy žalovat pouze nepatrnou částku, čímž se jím sníží náklady řízení, a v případě, že jejich nárok bude shledán jako oprávněný, žalobu následně rozšířit.

b) Částečný rozhodčí nález:

Částečným rozhodčím nálezem se rozhoduje o části předmětu nároku, pokud je dostatečně objasněn. O ostatních částech pokračuje řízení a rozhodnuto je až následně.

c) Doplňující rozhodčí nález:

O doplňujícím rozhodčím nálezu hovoří ustanovení § 38 Řádu RS. Výslovně podmiňuje vydání doplňujícího rozhodčího nálezu žádostí strany, podanou do 30 dnů od doručení rozhodčího nálezu. Poté může rozhodčí senát vydat doplňující nález, jestliže se ukáže, že rozhodčí nález neobsahuje odpověď na všechny nároky stran. Podle výkladu tohoto ustanovení nejsou rozhodci oprávněni v žádném případě z vlastní iniciativy vydat doplňující rozhodčí nález, i když by třeba následně sami zjistili, že nerozhodli o všech nárocích[96]. Doplňujícím rozhodčím nálezem se zabývá rozhodnutí vydané v řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR pod Rsp 121/99. Žalovaná strana

[95] Zde se strana žalující domáhala zaplacení dlužné částky z titulu nezaplacení za dodávky zboží na základě uzavřené distribuční smlouvy. Strana žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že údaje obsažené v žalobě odpovídají skutečnosti, potvrdila převzetí zboží, ale současně namítala neplnění distribuční smlouvy stranou žalující, což bylo důvodem nezaplacení žalované částky. Uvedla rovněž, že jí vznikla škoda z titulu ztráty na zisku. Strana žalující navrhla vydání částečného rozhodčího nálezu, kterým by bylo rozhodnuto o oprávněnosti nároku na úhradu dlužné částky. Podle § 34 Řádu RS při HK ČR a AK ČR se předpokládá, že rozhodčím nálezem bude rozhodnuto nejdříve jen o části projednávané věci nebo o jejím základu. Z toho plyne, že za okolností tímto ustanovením vymezených lze vydat rozhodčí nález částečný nebo mezitímní. Tím je pojmově dáno, že v prvním případě se rozhoduje o oprávněnosti uplatněného nároku, v druhém o právním základu věci. Podle § 34 odst. 4 Řádu je-li sporným nárok jak co do důvodu, tak co do výše, může rozhodčí senát projednat a rozhodnout o nároku nejprve co do důvodu, a to mezitímním rozhodčím nálezem, a teprve poté, je-li to třeba pokračovat v řízení o výši nároku a o tomto rozhodnout. Protože strana žalovaná, jak shora uvedeno, potvrdila pravdivost tvrzení žalující strany obsažených v žalobě, vydal rozhodčí senát mezitímní rozhodčí nález, kterým rozhodl o oprávněnosti nároku žalobce na úhradu nedoplatku za dodávku zboží. O samotné výši nároku bylo pak rozhodnuto konečným nálezem; Retrospektiva III. Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

[96] Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, str. 144

požádala o vydání doplňujícího rozhodčího nálezu, neboť dle jejího názoru rozhodčí nález neobsahoval odpověď na všechny nároky stran.[97]

Opačný názor na doplňující rozhodčí nález uvádí A. Bělohlávek, dle něhož, není-li rozhodčím nálezem rozhodnuto o některém z návrhů projednávaných v řízení z důvodu opominutí, jsou rozhodci povinni rozhodnout dodatečným rozhodčím nálezem, který jsou povinni vydat i bez návrhu[98].

Doplňující rozhodčí nález se vydává zpravidla na základě nového ústního jednání s předvoláním stran. Doplňující rozhodčí nález je neoddělitelnou součástí doplněného nálezu, který se tak fakticky chová jako nález částečný.

Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle ***zásad spravedlnosti***, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily (§ 25 odst. 3 ZoRŘ). Rozhodování podle zásad spravedlnosti znamená zobecnění skutkového stavu a vytvoření pravidla pro správné a spravedlivé posouzení nároků uplatněných v řízení a následnou aplikaci tohoto pravidla. I při takovémto rozhodování však rozhodci nesmějí překročit rámec zásad právního řádu a společenského řízení v místě rozhodování[99].

Chyby v psaní nebo v počtech a jiné zřejmé nesprávnosti, které se vyskytnou v rozhodčím nálezu, opraví rozhodci nebo stálý rozhodčí soud kdykoliv na žádost kterékoliv ze stran. Taková oprava musí být usnesena, podepsána a doručena jako rozhodčí nález (§ 26 ZoRŘ). Přestože se ve výše citovaném ustanovení hovoří o návrhu stran, povinnost učinit opravu mají rozhodci i bez návrhu z úřední povinnosti, když tuto možnost lze dovodit na základě analogického použití ustanovení § 164 o.s.ř.[100].

---

[97] Žalovaná strana v žádosti ze dne 18.9.2000 se domáhala vydání doplňujícího rozhodčího nálezu k Rsp 121/99, ve kterém by byl jednoznačně stanoven kupující v právním vztahu strany žalující, strany žalované a společnosti XY a.s. Rozhodčí senát konstatoval, že žádost byla podána včas, když žalovaná strana převzala rozhodčí nález dne 18.8.2000 a žádost o doplňující nález podala dne 18.9.2000. Rozhodčí senát však nesílí názor strany žalované, že rozhodčí nález neobsahuje odpověď na všechny nároky stran. Naopak z výroku rozhodčího nálezu vyplývá, že o požadovaném nároku uplatněném stranou žalující bylo v nálezu vyčerpávajícím způsobem rozhodnuto. Výrokem rozhodčího senátu byla i jednoznačně zodpovězena otázka, pokud jde o vzájemnou konfiguraci vztahů mezi stranou žalující, žalovanou a společností XY a.s. a není proto žádného důvodu jakkoli tento nález doplňovat. Žádost strany žalované byla zamítnuta.

[98] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 183

[99] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 206

[100] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 206

ZoRŘ v ustanovení § 29 stanoví ***povinnost*** vydané rozhodčí nálezy ***archivovat***. V případě rozhodčího nálezu vydaného stálým rozhodčím soudem musí být rozhodčí nález opatřený doložkou právní moci spolu se všemi listinami dokládajícími průběh rozhodčího řízení archivován po dobu dvaceti let od právní moci rozhodčího nálezu, a to tímto soudem. Je-li rozhodčí nález vydán v rozhodčím řízení ad hoc, potom je rozhodce, který tento rozhodčí nález vydal, povinen do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodčího nálezu předat rozhodčí nález opatřený doložkou o právní moci spolu se všemi listinami prokazující průběh rozhodčího řízení do úschovy okresního soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán. Byl-li rozhodčí nález vydán mimo území České republiky, do úschovy soudu se nepředává. Do takto uložených listin pak mohou strany nahlížet a činit si z nich opisy a výpisy.

6.2.1 K problematice doručování rozhodčích nálezů

Vzhledem k závažným důsledkům spojeným s doručením rozhodčího nálezu stranám sporu, je třeba klást na doručování rozhodčích nálezů určité nároky. Otázka doručování není v ZoRŘ přímo upravena, do úvahy tak přichází použití

a) úpravy stanovené řádem rozhodčího soudu, nebo

b) pravidel stanovených v souladu s § 19 ZoRŘ, nebo

c) úprava v občanském soudním řádu.

Je zcela nepochybné, že hlavní výhodou rozhodčího řízení je jeho efektivnost a rychlost. Není tedy možné, aby i v průběhu řízení byly kladeny zvýšené nároky na doručování zásilek (předvolání, výzvy k vyjádření atd.), když ani v případě soudního řízení tomu tak není (uplatní se fikce náhradního doručení). Otázkou však zůstává, zda-li právě nutnost doručit rozhodčí nález v souladu s ustanoveními o.s.ř. není v rozporu se zásadami a výhodami rozhodčího řízení.

ZoRŘ otázku doručování rozhodčích nálezů neupravuje, resp. neobsahuje žádná pravidla pro doručování.

Řád RS v § 9 stanoví, že rozhodčí nález musí být doručen do vlastních rukou doporučeným dopisem s potvrzením o doručení, taktéž může být doručen osobně na potvrzení. Pokud si adresát rozhodčí nález odmítne převzít, je doručen dnem, kdy jeho převzetí bylo odepřeno. Pokud si adresát zásilku nevyzvedl, přes oznámení pošty, považuje se za doručenou poslední den úložné lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Pokud se bude rozhodčí řízení konat před rozhodcem ad hoc, pro nějž zásadně neplatí Řád RS (s výjimkou případů, kdy na něj strany odkážou), nejsou stanoveny pro doručování rozhodčích nálezů žádná pravidla, a pak by se uplatnilo ustanovení § 30 ZoRŘ, tedy použilo by se přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

V souladu s ustanovením ***§ 19 ZoRŘ*** se strany mohou ***dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení***. Strany v řízení ad hoc mohou odkázat na Řád RS, nebo si mohou stanovit svá vlastní pravidla. Stejně tak strany v řízení konaném před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR mohou odkázat na jeho Řád, avšak mohou si také stanovit jiná pravidla. Výše zmíněné ustanovení však bývá předmětem sporu v situaci, kdy si strany domluví postup pro doručování všech písemností v rozhodčím řízení včetně rozhodčího nálezu, dohodnou si tedy vlastní pravidlo fikce doručení písemností v rozhodčím řízení. K této otázce existuje již značné množství rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, z nichž některé pro příklad uvádím níže. Je možné shrnout, jak již bylo i na jiném místě této práce uvedeno, že dle názoru Nejvyššího soudu ČR ***doručování rozhodnutí stranám není součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení. Stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález, případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci. Mají - li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení. Písemné vyhotovení rozhodčího nálezu nebo usnesení musí být stranám doručeno postupy zakotvenými***

v ustanoveních občanského soudního řádu, týkajících se doručování písemností (§ 45 a násl. o.s.ř.)[101].

Účastníci rozhodčího řízení často uzavírají podle § 19 ZoRŘ ***dohodu*** následujícího (nebo velmi podobného) ***znění:*** "*pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnost z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručená, považuje se za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla zásilka vrácena zpět odesílateli (smluvní straně*

[101] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2007, sp.zn. 20 Cdo 1612/2006: Krajský soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně, kterým byl zamítnut návrh na nařízení exekuce, jímž se oprávněný domáhal nařízení exekuce podle rozhodčího nálezu xy. Oba soudy shodně uzavřely, že rozhodčí nález, přestože byl opatřen doložkou právní moci a vykonatelnosti, podkladem pro nařízení exekuce být nemůže, neboť není vykonatelný z toho důvodu, že povinné nebyl doručen. Protože ZoRŘ nestanoví jinak, užijí se na doručování písemností v rozhodčím řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Z fikce doručení, jak bylo ujednáno v rozhodčí smlouvě nelze vycházet, neboť dohoda účastníků o způsobu doručení rozhodčího nálezu připouští uložení písemnosti s účinky doručení bez ohledu na to, zda se adresát v místě doručení zdržoval. Tato dohoda zněla tak, že „pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnosti z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručená, považuje se za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla zásilka vrácena zpět odesílateli (smluvní straně nebo rozhodci), a to i když se účastník o tomto doručení nedozvěděl" Proti usnesení Krajského soud bylo podáno dovolání, v němž dovolatel namítal, že okruh procesních otázek, ohledně kterých se strany mohou pro účely rozhodčího řízení dohodnout, není žádným způsobem omezen či taxativně vyjmenován, tedy mohou být upraveny jakékoli otázky, pokud budou zachovány základní zásady rozhodčího řízení, tj. zásady stejné příležitosti a rovného postavení stran. Dovolací soud pak své rozhodnutí odůvodnil tak, že dle ustanovení § 28 ZoRŘ musí být písemné vyhotovení rozhodčího nálezu doručeno stranám a po doručení opatřeno doložkou o právní moci. Nezbytnost doručení je pak zdůrazněna právě proto, že rozhodčí nález zpravidla nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Vzhledem k tomu, že otázka doručování není ZoRŘ upravena, použije se s odkazem na § 30 ZoRŘ přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. To znamená, že písemné vyhotovení rozhodčího nálezu se doručuje stranám do vlastních rukou. Právní moc a vykonatelnost je pak podmíněna účinným doručením rozhodčího nálezu. V daném případě byl rozhodčí nález odeslán na adresu uvedenou ve smlouvě, a to doporučeným dopisem s dodejnou dne 3.8., následně však byla zásilka vrácena zpět dne 5.8. se sdělením „odstěhoval se bez udání adresy". Rozhodce pak vyznačil doložku o právní moci dne 6.8., přestože se povinná o tomto doručení nedozvěděla. Doručení zásilky náhradním způsobem (uložením) ve smyslu příslušných ustanovení občanského soudního řádu je vyloučeno, jestliže se adresát z místa doručení odstěhoval. Dovolací soud se tedy zabýval posouzením formulace § 19 ZoRŘ, tedy „postupem, kterým mají rozhodci vést řízení". Dospěl však k závěru, že doručování rozhodnutí stranám součástí postupu, kterým rozhodci vedou řízení, není. A to proto, že stranám (rozhodcům) je umožněno disponovat s procesními pravidly týkajícími se postupu v řízení od okamžiku jeho zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález, případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci ve smyslu § 27 ZoRŘ. Do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí tudíž zásadně nepatří. Mají-li nastat účinky právní moci a vykonatelnosti ve stejném rozsahu jako v případě soudního rozhodnutí, je nezbytné trvat na dodržení pravidel, jimiž se řídí doručování rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení.

nebo rozhodci), a to i když se účastník o tomto doručení nedozvěděl". Tato dohoda je však soudem[102] považována za neplatnou podle ustanovení § 39 obč. zák., a to pro rozpor s § 46 odst. 4 o.s.ř., a dále se podle soudu příčí zásadám rovného postavení a poskytnutí stejných příležitostí k uplatnění práv v rozhodčím řízení. Podle názoru soudu[103] si účastníci v této dohodě

102 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.5.2007, sp.zn. 20 Cdo 1987/2006: Taktéž v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dospěl k závěru, že písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být stranám doručeno postupy zakotvenými v ustanoveních občanského soudního řádu, týkajících se doručování písemností. Návrh na nařízení exekuce byl zamítnut z důvodu, že rozhodčí nález, přestože je opatřen doložkou právní moci a vykonatelnosti, nemůže být podkladem pro nařízení exekuce, neboť není vykonatelný z důvodu nedoručení povinnému. Dohoda účastníků následujícího znění: "*pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnosti z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručená, považuje se za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla zásilka vrácena zpět odesílateli (smluvní straně nebo rozhodci), a to i když se účastník o tomto doručení nedozvěděl*" považoval soud za neplatnou v souladu s ustanovením § 39 zák. č. 10/1964 Sb., občanský zákoník, a to pro rozpor s § 46 odst. 4 o.s.ř., a dále ji považoval za příčící se zásadám rovného postavení a poskytnutí stejných příležitostí k uplatnění práv v rozhodčím řízení.

103 Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006: Usnesením soudu prvního stupně byla nařízena exekuce na majetek povinného za účelem vymožení peněžité pohledávky. Odvolací soud však toto rozhodnutí změnil tak, že návrh na nařízení exekuce zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že rozhodčí nález, přestože je opatřen doložkou právní moci a vykonatelnosti, podkladem pro nařízení exekuce být nemůže, neboť není vykonatelný z důvodu, že povinnému nebyl doručen. Znovu, stejně jako ve shora uvedených případech argumentoval tím, že z fikce doručení, tak jak bylo účastníky dohodnuto v rozhodčí smlouvě nelze vycházet, neboť pro doručování rozhodčích nálezů se s odkazem na ustanovení § 30 ZoRŘ užijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Fikce doručení bez ohledu na to, zda se adresát v místě doručení zdržoval, je neplatná pro rozpor s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu, a dále se příčí zásadám rovného postavení a poskytnutí stejných příležitostí k uplatnění práv v rozhodčím řízení. V dohodě tohoto znění: *„pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnosti z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručené, považuje se zásilka za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla vrácena zpět odesílateli (smluvní straně nebo rozhodci), a to i když se účastník o tomto doručení nedozvěděl."* si účastníci sjednali pouze informační povinnost ohledně případné změny adresy bydliště, nedohodli si však postup pro případ, že pošta písemnost jako nedoručenou vrátí. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal účastník dovolání, v němž namítal, že mezi účastníky byla ve smyslu § 19 odst. 1 ZoRŘ sjednána zcela jasná a přesná dohoda o způsobu doručování písemností v rozhodčím řízení (nikoli tedy jen informační povinnost), včetně následků účinnosti doručování účastníku v případě, že se písemnost zasílaná na dresu uvedenou ve smlouvě vrátí jako nedoručená a účastník se o doručení nedozví. Takováto dohoda dle názoru dovolatele, ukládající účastníkům povinnost prokazatelným způsobem vzájemně oznámit změnu bydliště, pak ve svém důsledku zaručuje rovné postavení stran v rozhodčím řízení. Okruh procesních otázek o nichž se strany mohou v řízení dohodnout, není žádným způsobem omezen či taxativně vyjmenován. Proto si strany mohou upravit jakékoli otázky týkající se postupu řízení, pokud budou zachovány základní zásady rozhodčího řízení, tj. zásada stejné příležitosti a rovného postavení stran. Dovolací soud pak znovu jako již v předešlých případech zopakoval, že v souladu s ustanovením § 28 odst. 1 ZoRŘ musí být písemné vyhotovení rozhodčího nálezu doručeno stranám. Protože doručování rozhodčích nálezů není v ZoRŘ upraveno, uplatní se ustanovení o doručování písemností v občanském soudním řízení. Tedy písemné vyhotovení rozhodčího nálezu musí být doručeno stranám do vlastních rukou (shodně s úpravou doručování rozsudku v občanském soudním řízení). Zásilka však byla povinnému zaslána na dvě adresy – vždy doporučeným dopisem s dodejnou, a to do vlastních rukou. Jedna zásilka se vrátila zpět se zprávou „na uvedené adrese neznámý", druhá zásilka byla vrácena jako nevyžádaná. Odvolací soud však zjistil, že povinný měl bydliště na jiné adrese než na něž se doručovalo. Vzhledem k nutnosti doručovat rozhodčí nález způsobem uvedeným v občanském soudním řádu, je takovéto doručení vyloučeno. U zásilky vrácené se zprávou „na uvedené adrese neznámý" nepřichází náhradní uložení

sjednávají pouze informační povinnost ohledně případné změny adresy bydliště, nedohodli si však postup pro případ, že pošta písemnost jako nedoručenou vrátí.

Účastníci však proti závěrům soudu namítají, že dohoda o způsobu doručování písemností v rozhodčím řízení ve smyslu § 19 ZoRŘ je jasná a přesná, včetně následků účinnosti doručování v případě, že se písemnost vrátí jako nedoručená a účastník se o doručení nedozví. Vzhledem k tomu, že dohoda ukládá účastníkům povinnost prokazatelným způsobem vzájemně oznámit změnu bydliště, pak ve svém důsledku zaručuje rovné postavení stran v rozhodčím řízení. Účastníci dále namítají, že okruh procesních otázek, o nichž se strany mohou v řízení dohodnout, není žádným způsobem omezen či taxativně vyjmenován. Proto si strany mohou upravit jakékoli otázky týkající se postupu řízení, pokud budou zachovány základní zásady rozhodčího řízení, tedy zásada stejné příležitosti a rovného postavení stran. V neposlední řadě účastníci namítají i to, že správné použití § 19 ZoRŘ ve spojení s § 30 ZoRŘ vylučuje aplikaci § 46 odst. 4 o.s.ř[104].

V rozhodnutích Nejvyšší soud ČR uvádí: *„protože doručování rozhodčích nálezů není v ZoRŘ upraveno, uplatní se ustanovení o doručování písemností v občanském soudním řízení.“* Pokud by se tento závěr měl uplatnit bez výjimky, znamenalo by to, že jak v rozhodčím řízení konaném před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR tak v rozhodčím řízení ad hoc, ve kterém by účastníci odkázali ohledně postupu na Řád RS, by bylo vždy nutné rozhodčí nález doručit způsobem uvedeným v občanském soudním řádu.

104 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2008, sp. zn. 20 Cdo 3074/2006: Krajský soud v daném případě zamítl (na rozdíl od soudu prvního stupně) návrh na nařízení exekuce, což odůvodnil závěrem, že k exekuci navržený rozhodčí nález nebyl doručen způsobem předepsaným ustanovením § 46 odst. 4 o.s.ř., a proto nenabyl formální vykonatelnosti, když za řádné doručení není možné považovat doručení na tzv. korespondenční adresu, z níž se zásilka vrátila s poznámkou, že se adresát odstěhoval bez udání adresy, ani doručení písemnosti určené do vlastních rukou, do trvalého bydliště povinného, kde jej převzala jeho matka. Proti rozhodnutí bylo podáno dovolání, v němž dovolatel namítal, že správné použití § 19 ZoRŘ ve spojení s § 30 ZoRŘ vylučuje aplikaci § 46 odst. 4 o.s.ř., s tím, že v případě nedojednání si žádných zvláštních procedurálních pravidel a v situaci, kdy zákon ponechává na volné úvazu rozhodce jakým způsobem bude v řízení procesně postupovat, když jediným kritériem je vhodnost takového postupu, je doručení exekučního titulu na adresu trvalého bydliště povinného ve smyslu § 19 odst. 2 ZoRŘ vhodné a rozhodčí nález tudíž vykonatelný. Dovolací soud však setrval na svém stanovisku, že rozhodčí nález je nutné doručit způsobem uvedeným v ustanovení § 46 a násl.

Vzniká otázka, zda-li by bylo možné na doručování rozhodčích nálezů aplikovat ustanovení § 9 odst. 2, 4 Řádu RS.

Dalším důvodem uváděným Nejvyšším soudem ČR je skutečnost, že „*strany si v dohodě o doručování nedohodly postup pro případ, že pošta písemnost jako nedoručenou vrátí*“. Řád RS upravuje doručování rozhodčích nálezů takto: rozhodčí nález se doručuje do vlastních rukou doporučeným dopisem s potvrzením o doručení. Písemnost určená do vlastních rukou, kterou si adresát přes oznámení doručující pošty nevyzvedl, se považuje za doručenou poslední den úložné lhůty, i když se adresát o uložení nedozvěděl (tzv. fikce doručení rozhodčího nálezu). Z této úpravy však vyplývá, že ani Řád RS neupravuje a adresátovi písemnosti nedává žádnou možnost bránit se účinkům doručení v případě, že se na uvedené adrese v dané době nezdržoval. Můžeme tedy hovořit o tom, že daná úprava je taktéž v rozporu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu? Navíc Řád RS výslovně v § 9 odst. 6 uvádí „*jestliže strana po zahájení rozhodčího řízení změnila adresu, aniž to oznámila Rozhodčímu soudu, je doručení platně provedeno odesláním písemností způsobem uvedeným v odstavcích 2 a 3 na její poslední známou adresu*“. Toto ustanovení je tak velmi podobné textu obsaženému v dohodách účastníků uzavřených ve smyslu § 19 ZoRŘ jak je shora uvedena. Můžeme tedy takovouto úpravu doručování rozhodčích nálezů označit za úpravu, jež se příčí zásadám rovného postavení a poskytnutí stejných příležitostí k uplatnění práv v rozhodčím řízení?

Úskalí nutnosti aplikovat ustanovení občanského soudního řádu na doručování rozhodčích nálezů je nutno spatřovat zejména v tom, že rozhodce není, na rozdíl od soudu, schopen zjistit trvalé bydliště účastníka-fyzické osoby, a proto je nucen doručovat na adresu, kterou mu sdělí účastník(ci) rozhodčího řízení. Je otázkou, zda v situaci, kdy se doručuje právnickým osobám, je rozhodce (rozhodčí soud) oprávněn aplikovat ustanovení § 50a odst. 2 o.s.ř., tedy dát pokyn k doručení na adresu sídla právnické osoby zapsané v obchodním či jiném veřejném rejstříku, a dosáhnout tak uložení zásilky s možností fikce účinného doručení. Domnívám se, že za použití § 30 ZoRŘ, je možné říci, že jak rozhodce tak rozhodčí soud by byli oprávněni tento pokyn učinit.

Ujednání stran rozhodčího řízení, že *„pro účely doručování písemností v rámci smluvního vztahu a také v rozhodčím řízení si strany dohodly, že doručování se provádí na adresu bydliště/sídla stran, jak je uvedeno v záhlaví této smlouvy. V případě změny adresy bydliště/sídla stran jsou účastníci povinni tuto změnu prokazatelným způsobem písemně oznámit druhé smluvní straně. V případě, že se písemnosti z takto uvedených adres bydliště/sídla vrátí jako nedoručené, považuje se zásilka za doručenou dnem následujícím po dni, kdy byla vrácena zpět odesílateli (smluvní straně nebo rozhodci), a to i když se účastník o tomto doručení nedozvěděl“* považuje Nejvyšší soud ČR za ujednání, které je mimo jiné v rozporu se zásadou rovného postavení a poskytnutí stejných příležitostí k uplatnění práv v rozhodčím řízení. S tímto si dovoluji polemizovat. Pokud uvážíme, že strany si dobrovolně sjednaly možnost spor rozhodnout v rozhodčím řízení, čímž odňaly pravomoc soudu rozhodovat případný spor, musely si být vědomy taktéž důsledků s tímto spojených. Tím spíše, pokud v dohodě uzavřené ve smyslu § 19 ZoRŘ mají sjednaný takovýto způsob doručování písemností. Je zcela na daném účastníkovi sporu, aby si pohlídal aktuálnost jím uvedené adresy, a v případě její změny tuto skutečnost nahlásil druhé smluvní straně. Toto souvisí se smluvní povahou celého rozhodčího řízení, když pravomoc rozhodce (rozhodčího soudu) je založena smlouvou mezi účastníky. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je řízení dobrovolné, strany svůj spor dobrovolně odevzdávají k rozhodnutí do pravomoci rozhodce (rozhodčího soudu), měly by mít možnost dobrovolně si sjednat i takovéto znění dohody, které nepovažuji za příčící se zásadám rovné příležitosti. Je na každé straně, aby si nesla důsledky spojené s tím, že druhé smluvní straně nenahlásí změnu adresy pro doručování. Pokud bychom vycházeli ze závěru Nejvyššího soudu ČR, pak strana, která takovouto změnu adresy pro doručování nenahlásí má možnost vyhnout se rozhodčímu řízení a jeho důsledkům, neboť rozhodčí nález nenabude právní moci a vykonatelnosti. Prohlášení takovéto dohody za neplatnou, se tak naopak příčí základním zásadám rozhodčího řízení (rychlost, efektivnost), a nahrává tak subjektům, které se budou chtít vyhýbat svým povinnostem. Tyto skutečnosti navíc potvrzuje fakt, že rozhodce není schopen zjistit aktuální trvalé bydliště stran účastníků (fyzických osob).

Nejvyšší soud uzavřel, že § 19 odst. 1 ZoRŘ (*„strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení“)* se nevztahuje na otázky doručování rozhodnutí, tedy, že do okruhu procesních otázek, jejichž úprava je v dispozici stran (rozhodců), doručování rozhodnutí zásadně nepatří, neboť použití § 19 odst. 1 ZoRŘ je časově omezeno okamžikem zahájení rozhodčího řízení do jeho ukončení. Podle názoru soudu toto rozhodčí řízení končí vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález, případně vydáním rozhodčího nálezu nebo usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci, z čehož vyplývá, že strany by si mohly dohodnout úpravu doručování do okamžiku vydání rozhodčího nálezu. Pokud však soud hovoří o možnosti ukončení rozhodčího řízení až okamžikem vydání usnesení v rámci přezkoumání jinými rozhodci, z toho by vyplývalo, že strany se mohou dohodnout na způsobu doručení rozhodčího nálezu, který má být teprve přezkoumán.

Jinými slovy, z úpravy doručování rozhodčích nálezů způsobem, jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, vyplývá celá řada nejasností a otázek. Zejména se jedná o rozlišení rozhodčího řízení ad hoc a rozhodčího řízení konaného před stálým rozhodčím soudem. Nejasnosti pramení nadále z toho, zda-li

a) vždy se má použít v souladu s § 30 ZoRŘ na otázky doručování příslušných ustanovení občanského soudního řádu nebo
b) je v rámci ustanovení § 19 ZoRŘ možné upravit si doručování písemností od okamžiku zahájení do okamžiku ukončení rozhodčího řízení nebo
c) jsou všechny dohody o doručování obsahující znění popsané výše neplatné pro jejich rozpor se zásadou rovné příležitosti a rovného postavení stran.

6.3 Usnesení

Druhou formou rozhodnutí v rozhodčím řízení je usnesení, jehož vydáním rozhodčí řízení končí v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález (§ 23

písm. b) ZoRŘ). Řád RS pak v ustanovení § 40 odst. 2 příkladmo uvádí, že se jedná o skončení řízení zejména:

a) v případě, kdy žaloba byla vzata zpět žalobcem;
b) v případě, kdy strany uzavřely smír potvrzený rozhodčím senátem bez vydání nálezu ve smyslu ustanovení § 34 odst. 1 Řádu RS;
c) v případě rozhodování o pravomoci (příslušnosti) Rozhodčího soudu podle § 23, není-li pravomoc (příslušnost) Rozhodčího soudu dána;
d) v případě nezaplacení poplatku za rozhodčí řízení dle Pravidel o nákladech rozhodčího řízení.

Co se týká formálních požadavků na usnesení, pak musí být podepsáno, odůvodněno a doručeno jako rozhodčí nález. Pokud je vydáno usnesení o zastavení řízení, dosud nebylo rozhodnuto o věci samé, nejde tedy o res iudicata, a důsledkem není ani neplatnost rozhodčí smlouvy. Kterákoli ze stran může znovu podat žalobu k projednání věci v rozhodčím řízení.

Na tomto místě si dovolím upozornit na zajímavé rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, v němž je vysloven závěr, že i **usnesení představuje** při splnění všech dalších náležitostí **exekuční titul**, neboť *„podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) zák. č. 120/2001 Sb. je exekučním titulem rozhodčí nález, který se stal vykonatelným. Jestliže rozhodčím nálezem, jenž meritorně řeší majetkový spor, bylo rozhodnuto také o odměně a náhradě nákladů rozhodčího řízení, je nepochybné, že i v této části, jež má povahu usnesení, jde o způsobilý podkladový titul. Pak ovšem také usnesení, jímž se ve smyslu § 23 zák. č. 216/1994 Sb. končí rozhodčí řízení (bez meritorního rozhodnutí majetkového sporu), je (nikoliv podle písmene g), nýbrž také podle písmene c) ustanovení § 40 odst. 1 zák. č. 120/2001 Sb.) – ukládá–li povinnost plnit – způsobilým titulem, nabylo-li vykonatelnosti.*[105] S tímto názorem je však nutno přinejmenším polemizovat a to z následujících důvodů:

- ze ZoRŘ, z o.s.ř. ani ze zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „exekuční řád“), resp. z jejich jazykového výkladu nevyplývá možnost považovat za exekuční titul i rozhodčí usnesení. Dle § 28 odst. 2 ZoRŘ rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27 ZoRŘ, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání

[105] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.9.2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005

podle § 27 ZoRŘ, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný. Z ustanovení § 40 písm. c) exekučního řádu pak jednoznačně vyplývá, že za exekuční titul se považuje pouze vykonatelný rozhodčí nález. Možnost považovat usnesení za exekuční titul nevyplývá ani z ustanovení § 274 písm. i) o.s.ř., tedy nejedná se o jiné vykonatelné rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že zákon o rozhodčím řízení spojuje důsledky pravomocného a soudního rozhodnutí pouze s rozhodčím nálezem, je také pouze vykonatelný rozhodčí nález výslovně způsobilým exekučním titulem dle exekučního řádu.

- usnesení, které ukládá straně povinnost nahradit náklady řízení, není možné považovat za způsobilý exekuční titul, a to ani výkladem, dle něhož výrok o náhradě nákladů řízení, byť zakomponovaný v rozhodčím nálezu má povahu usnesení. Vždy, když je stranám ukládána povinnost ke krytí nákladů řízení, je možno rozhodnout výlučně ve formě rozhodčího nálezu, byť by jinak byly dány důvody pro ukončení řízení vydáním usnesení ve smyslu ustanovení § 23 písm. b) ZoRŘ[106]. Tento závěr podporuje i ustanovení § 34 odst. 1 Řádu RS, když „*rozhodčí nález se vydává v případech, kdy se rozhoduje ve věci samé anebo ukládá povinnost nahradit náklady řízení….*“,
- domnívám se, že takové usnesení by nebylo možné považovat za exekuční titul ani podřazením pod ustanovení § 40 odst. 1 písm. g) exekučního řádu, uvádějící „jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon“, a to z toho důvodu, že zákon o rozhodčím řízení výkon usnesení nepřipouští. Usnesení soudu o zastavení soudního řízení ukládající zároveň některé ze stran povinnost nahradit náklady řízení je vykonatelným rozhodnutím podle § 40 odst. 1 písm. a) exekučního řádu, když se jedná o vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek. Pokud by mělo být rozhodčí usnesení exekučním titulem, domnívám se, že § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu by neobsahoval formulaci „vykonatelný rozhodčí nález“, ale formulaci typu „vykonatelný rozhodčí nález či vykonatelné rozhodčí usnesení, pokud zavazuje k povinnosti“ když zároveň by vykonatelnost rozhodčího usnesení musel připustit zákon o rozhodčím řízení.

[106] Bělohlávek, A.: zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 180

7. PŘEZKUM ROZHODČÍHO NÁLEZU

Rozhodčí řízení je řízení ***jednoinstanční***, což znamená, že proti rozhodčímu nálezu není možné podat odvolání. Jednoinstančnost řízení je hlavním rysem rozhodčího řízení, které podporuje jeho hlavní výhodu, kterou je rychlost a flexibilita rozhodčího řízení, na rozdíl od zdlouhavého soudního řízení. Možná právě proto nemají strany zájem na prodlužování řízení v důsledku přezkumu rozhodčího nálezu, a tak je přezkum rozhodčího nálezu v praxi ojedinělý. Podstatou přezkumného řízení je, že strany v něm mohou namítat vše, co mohly i v původním řízení, a rozhodci přezkoumávají rozhodčí nález ***jak po stránce procesní, tak po stránce skutkové včetně právního posouzení správnosti přezkoumávaného rozdílu***. Přezkumné řízení můžeme označit za zcela dobrovolné a na vůli účastníků záležející část rozhodčího řízení. Upraveno je pouze v § 27 ZoRŘ, dle něhož *se strany mohou dohodnout v rozhodčí smlouvě, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Nestanoví-li rozhodčí smlouva jinak, musí být žádost o přezkoumání zaslána druhé straně do 30 dnů ode dne, kdy byl straně žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Přezkoumání rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení tohoto zákona*. Vždy se jedná ***o přezkoumání*** rozhodčího nálezu ***jinými rozhodci***, nikoli soudem. Přezkoumání rozhodčích nálezů soudem je vyloučeno. Stejně tak je vyloučeno přezkoumání usnesení, kterým se řízení končí[107].

Jinými slovy, přezkoumání rozhodčího nálezu můžeme označit za možný, a ne vždy do úvahu přicházející „řádný opravný prostředek“, neboť přezkoumáván je rozhodčí nález, který dosud nenabyl právní moci. Možnost přezkumu rozhodčího nálezu si strany musí domluvit již předem v rozhodčí smlouvě. Pokud se tak stane, má strana(y) právo podat žádost o přezkum rozhodnutí jinými rozhodci, a to ve lhůtě, kterou si strany sjednají[108]. Pokud lhůta není stanovena, použije se zákonné ustanovení § 27 ZoRŘ stanovící možnost podat žádost o přezkum rozhodnutí do 30 dnů ode dne, kdy byl straně

[107] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 214

[108] Tato lhůta by neměla být nepřiměřeně krátká, ani nepřiměřeně dlouhá.

žádající o přezkoumání doručen rozhodčí nález. Žádost o přezkum však musí být v této lhůtě doručena druhé straně. Samozřejmě je vhodné, pokud si strany určí již v rozhodčí smlouvě, kteří konkrétní rozhodci budou případně spor přezkoumávat, může jít i o jediného rozhodce, přestože rozhodčí nález byl vydán rozhodčím senátem a naopak. Zřejmě však nebude možné, aby rozhodčí nález vydaný v rozhodčím řízení ad hoc, přezkoumával rozhodčí soud, a ani naopak. Je to z toho důvodu, že přezkoumání rozhodčího řízení se považuje za pokračování dosavadního řízení, nikoli za řízení nové. Více komplikovaný postup by byl v situaci, kdy strany nemají dopředu určené konkrétní osoby, které mají rozhodčí nález přezkoumávat. Uplatnil by se poté § 5 a § 6 ZoRŘ týkající se jmenování rozhodců, přičemž v příslušné době by bylo nutné doručit i výzvu k jmenování rozhodce a jmenovat rozhodce svého. Pro samotné přezkumné řízení platí ustanovení ZoRŘ. Po přezkoumání rozhodčího nálezu je rozhodcem vydáván rozhodčí nález, přičemž v úvahu přichází:

a) potvrzení rozhodčího nálezu,
b) změna rozhodčího nálezu,
c) zrušení rozhodčího nálezu a zastavení rozhodčího řízení pro nedostatek procesních podmínek rozhodčího řízení.

Tedy jak vyplývá z výše uvedeného, není možné na základě přezkumného řízení rozhodčí nález zrušit, a vrátit ho zpět rozhodcům k novému projednání.

8. ZRUŠENÍ ROZHODČÍHO NÁLEZU

Rozhodčí nález nabývá zásadně jeho doručením stranám právní moci a stává se vykonatelným. ZoRŘ v ustanovení § 31 a násl. připouští možnost podání žaloby o zrušení rozhodčího nálezu. Návrh na zrušení rozhodčího nálezu je možné podat i proti rozhodčímu nálezu mezitímnímu[109] a částečnému[110]. Institut zrušení rozhodčího nálezu nelze považovat za řádný ani mimořádný opravný prostředek. Jeho účelem je ***kontrola toho, zda byly splněny základní podmínky*** pro projednání a rozhodnutí věci před rozhodci. Právo zrušit rozhodčí nález přiznává zákon pouze soudu, nikoli rozhodcům ani rozhodčímu soudu. Jinými slovy dochází k ingerenci soudní moci do oblasti rozhodčího řízení. Vzhledem k závažnosti zásahu a jeho důsledkům jsou důvody, pro něž může soud rozhodčí nález zrušit, stanoveny v ustanovení § 31 ZoRŘ taxativním způsobem. Soud tak na návrh kterékoliv strany rozhodčího řízení (žalující či žalované strany) zruší rozhodčí nález jestliže:

a) byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu,
b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje,
c) ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem,
d) rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců,
e) straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat,
f) rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
g) zjistí se, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat obnovu řízení.

Návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem může podat kterákoliv strana (v praxi půjde o stranu v rozhodčím řízení neúspěšnou), přičemž tento návrh musí být podán ***do doby tří měsíců*** ode dne doručení rozhodčího nálezu

[109] Jiného názoru je N. Rozehnalová, Rozehnalová N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, str. 299
[110] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 234

straně, která se zrušení rozhodčího nálezu soudem domáhá. V literatuře[111] se objevil i názor, že tato tříměsíční lhůta se neuplatní u důvodu uvedeného pod písmenem g), tedy v případě, kdy je zrušení rozhodčího nálezu uplatňováno z důvodů uvedených v § 228 odst. 1 o.s.ř., neboť pro tento případ se uplatní lhůty uvedené v § 223 o.s.ř. S tímto názorem však nelze souhlasit, neboť takovýto výklad ZoRŘ nedovoluje, když odkazuje pouze na důvody obnovy řízení nikoliv na institut obnovy jako takový. Taktéž tříměsíční lhůta k podání žaloby je jednoznačná a nepřipouští jakékoliv úvahy o jiných, delších lhůtách. Tříměsíční lhůta je lhůtou zákonnou, u níž nepřichází v úvahu prominutí lhůty ve smyslu § 58 odst. 1 o.s.ř.

Podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem ***nemá*** samo o sobě ***vliv na právní moc a vykonatelnost rozhodčího nálezu***. Vykonatelnost může soud na žádost povinného odložit, pokud by neprodleným výkonem rozhodčího nálezu hrozila závažná újma.

K řízení o zrušení rozhodčího nálezu je v prvním stupni ***příslušný soud***, který by byl příslušný spor projednávat v občanském soudním řízení, místní příslušnost se pak řídí místem konání rozhodčího řízení. V řízení nese břemeno tvrzení i břemeno důkazní žalobce. Účastníky řízení jsou pouze ty osoby, které byly účastníky řízení před rozhodcem či rozhodčím soudem. V žádném případě není účastníkem řízení rozhodce nebo rozhodčí soud, který vydal rozhodčí nález. Rozhodce by v takovém řízení bylo možné vyslechnout pouze jako svědka za předpokladu, že bude stranami zproštěn mlčenlivosti. Pokud by se strany na zproštění mlčenlivosti nedohodly, může kterákoliv ze stran podat návrh na zproštění mlčenlivosti okresnímu soudu v souladu s § 6 odst. 2 ZoRŘ. V řízení soud postupuje dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu. Výsledkem soudního řízení může být

a) ***zamítnutí návrhu*** na zrušení rozhodčího nálezu nebo

b) ***zrušení rozhodčího nálezu***.

Ad a) Soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu zejména tehdy, neshledá-li existenci důvodů pro zrušení rozhodčího nálezu ve smyslu § 31 ZoRŘ. Dále bude soudem zamítnut návrh na zrušení rozhodčího nálezu, v němž jsou jako důvody uvedeny skutečnosti v souladu s § 31 písm. b) nebo

[111] Mothejzíková, J. - Steiner, V., a kol. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 1996, str. 109

c) ZoRŘ, jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé. Námitku nedostatku pravomoci měla strana uplatnit nejpozději při prvním úkonu ve věci samé.

Ad b) Pokud soud zruší rozhodčí nález z důvodu uvedeného v § 31 písm. a) nebo písm. b) ZoRŘ (tedy v situaci, kdy neexistuje platná rozhodčí smlouva nebo spor není arbitrovatelný), pokračuje k návrhu[112] některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne. Pokud je však rozhodčí nález zrušen z jiných důvodů, pak rozhodčí smlouva zůstává v platnosti a strany mohou přistoupit k projednání a rozhodnutí sporu v novém rozhodčím řízení. Z nového projednání a rozhodnutí sporu jsou vyloučeni rozhodci, kteří vydali zrušený rozhodčí nález (§ 34 odst. 2 ZoRŘ).

V jednom ze svých rozhodnutí[113] pak Nejvyšší soud zdůraznil, že ***důvod, pro který byl zrušen rozhodčí nález*** (potud, zda bude k návrhu některé ze stran pokračovat v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne soud nebo zda půjde o situaci předvídanou ustanovením § 34 odst. 2 ZoRŘ) je nepochybně ***významný z hlediska právní jistoty*** *stran co do* ***pravomoci rozhodců (nebo soudu) k dalšímu projednání a rozhodnutí věci*** *po právní moci rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu.* Rozhodnutí odůvodnil tím, že ačkoli z občanského soudního řádu ani ze zákona nelze dovodit, že by důvod, pro který byl rozhodčí nález zrušen, musel být výslovně uveden ve výroku rozhodnutí soudu, který o žalobě o zrušení rozhodčího nálezu rozhodl, je z hlediska dalšího postupu předvídaného ustanovením § 34 ZoRŘ za účelem odstranění možných pochybností ***vhodné a žádoucí, aby výrok rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu obsahoval i to, zda k návrhu některé ze stran bude soud v jednání ve věci samé pokračovat a věc rozhodne nebo zda rozhodčí smlouva zůstává v platnosti.*** Případná absence takového výroku pak sama o sobě nečiní rozhodnutí soudu nesprávným, má však za následek, že dovolací námitky, podle nichž měl být rozhodčí nález zrušen i z důvodu uvedeného ustanovení § 31 písm. a) nebo b) ZoRŘ, nesměřují proti důvodům rozhodnutí, nýbrž do věci samé.

[112] Pro zachování hmotněprávních lhůt je nutné vyházet z ustanovení § 16 ZoRŘ a požádat soud o projednání věci ve 30-ti denní lhůtě, která počíná běžet od právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodčího nálezu.
[113] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.12.2007 sp.zn. 29 Odo 1222/2005

Nyní blíže k jednotlivým důvodům, pro něž je možné zrušit rozhodčí nález:

a) Rozhodčí nález byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu:

Jde o případ, kdy nelze o předmětu sporu uzavřít platnou rozhodčí smlouvu. Jednalo by se o situace, kdyby strany sjednaly rozhodčí smlouvu např. ve věci péče o nezl. dítě, ve věci rozvodu manželství atd. Jinými slovy se jedná o nedostatek arbitrability.

b) Rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje:

V tomto případě je soud povinen nejprve zkoumat, zda-li účastník tuto námitku uplatnil již předtím, než tento účastník začal ve věci jednat. Účastník začne ve věci jednat tehdy, vyjádří-li se k věci samé, nejpozději však při zahájení ústního jednání, kterého se zúčastní. Pokud námitku neuplatnil, je nutné dané řízení zastavit (§ 33 ZoRŘ).

c) Ve věci se zúčastnil rozhodce, který nebyl ani podle rozhodčí smlouvy, ani jinak povolán k rozhodování, nebo neměl způsobilost být rozhodcem:

Taktéž v tomto případě platí, že řízení bude zastaveno, pokud strana námitku neuplatnila v rozhodčím řízení před tím, než učinila první úkon ve věci (§ 33 ZoRŘ). Existuje-li rozhodnutí soudu o zamítnutí návrhu na vyloučení rozhodce podle § 12 odst. 2 ZoRŘ, jde o res iudicata i pro řízení o zrušení rozhodčího nálezu, když v obou řízeních je posuzována stejná otázka[114].

d) Rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců:

Tento důvod bude samozřejmě přicházet v úvahu pouze při rozhodování sporu senátem.

e) Straně nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat:

Tento důvod se v praxi vyskytuje nejčastěji, neboť účastníky rozhodčího řízení je vnímán zřejmě jako řádný opravný prostředek. Aby byl však tento důvod naplněn, musí se jednat o zásadní porušení procesních principů. Půjde zejména o případ, kdy strana nemá možnost vyjádřit se k věci, nebylo jí doručováno, nebyla jí dána možnost účastnit se ústního jednání ve věci atd. Všechny tyto situace je však nutné posuzovat v rámci stranami sjednaného

[114] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 255

postupu řízení. Pokud tedy byla straně doručena žaloba, výzva k vyjádření a předvolání k jednání náhradní způsobem dle příslušných ustanovení občanského soudního řádu či způsobem, který byl mezi stranami sjednán, půjde o platné doručení, i přestože se strana o nich nedozvěděla. Naopak pokud se strana z jednání včas omluví a požádá o odročení, je nutné straně vyhovět. Pokud by se přesto ve věci jednalo, šlo by o naplnění důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu. Často bývá stranami jako důvod namítána skutečnost, že rozhodce neprovedl důkaz stranou navržený. K tomuto je třeba říci, že rozhodce není povinen provést všechny důkazy, které strany navrhnou, musí však tuto skutečnost zdůvodnit v písemném rozhodčím nálezu[115]. Rozsah provedeného dokazování nelze v řízení o zrušení rozhodčího nálezu hodnotit, neboť v tomto řízení nelze přezkoumávat věcnou správnost ani právní hodnocení učiněné ve věci samé. Pokud by rozhodce důkaz neprovedl, ani nezdůvodnil, proč nebyl důkaz v řízení proveden, pak by se jednalo o zásadní porušení procesních principů, a byl by dán důvod pro zrušení rozhodčího nálezu.

f) Rozhodčí nález odsuzuje stranu k plnění, které nebylo oprávněným žádáno, nebo k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému:

Pokud účastník žádá plnění v určité měně (např. v Kč), není možné mu přisoudit plnění v měně jiné (např. v USD), stejně tak není možné přisoudit plnění, které porušuje tělesnou integritu nebo lidskou důstojnost.

g) Zjistí se, že jsou dány důvody, pro které lze v občanském soudním řízení žádat o obnovu řízení:

Tyto důvody jsou dle ustanovení § 228 odst. 1 o.s.ř. následující:

- existence skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, které účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení nebo
- možnost provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení, pokud mohou přivodit pro účastníka příznivější rozhodnutí ve věci.

[115] O tom, které důkazy budou či nebudou provedeny, rozhoduje v řízení rozhodce, neboť ten posuzuje, zda-li je zjištěn takový skutkový stav věci, který je potřebný pro rozhodnutí ve sporu.

Nejvyšší soud ČR se v jednom ze svých rozhodnutí[116] zabýval situací, kdy žalobkyně (v rozhodčím řízení žalovaná strana) podala k soudu podání označené jako „žaloba na obnovu řízení § 228 odst. 1 písm. a) o.s.ř.“, v žalobním petitu navrhla, aby soud povolil odklad vykonatelnosti rozhodčího nálezu a obnovu řízení, a nakonec, aby soud žalobu o zaplacení po projednání věci zamítl. V textu podání byl napaden předmětný rozhodčí nález s výslovným odkazem na ustanovení § 31 písm. a) ZoRŘ a na § 32 odst. 1 ZoRŘ upravující lhůtu pro podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu. Nejvyšší soud ČR judikoval tak, že *takovéto podání*, které na jedné straně hovoří o žalobě na obnovu řízení, ale na druhé straně odkazuje na zákonné ustanovení upravující jeden z důvodů a lhůtu pro zrušení rozhodčího nálezu, *je nesrozumitelné a je nutné postupovat v souladu s ustanovením § 43 odst. 1 o.s.ř.*. Není tedy možné řízení zastavit podle § 104 odst. 1 o.s.ř. pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, neboť k rozhodování o obnově rozhodčího řízení nemá soud pravomoc, když ta je ve věcech vyloučených z rozhodování soudu rozhodčí smlouvou dána jen pro rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 ZoRŘ.

V neposlední řadě je nutno říci, že soud není vázán právním názorem žalobce ohledně posouzení důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu, jak judikoval Nejvyšší soud ČR[117]. Podle něhož, ***není překročením návrhu*** *ve smyslu § 153 odst. 2 o.s.ř., jestliže* ***soud skutek, který byl předmětem řízení, posoudí po právní stránce jinak, než to učinil žalobce****, a jestliže na základě takového právního posouzení věci přizná žalobci požadované plnění. Svůj závěr odůvodnil tím, že soud není při posuzování věci vázán právním názorem žalobce, což platí i pro právní posouzení důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu.*

V závěru je nutno znovu podotknout, že stejně jako v řízení o zrušení rozhodčího nálezu, ani v rámci nařízení exekuce či výkonu rozhodnutí soud není oprávněn zkoumat věcnou správnost podkladového rozhodnutí (z pohledu správnosti či úplnosti skutkových zjištění ani z pohledu správnosti právního

[116] Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 19.10.2005 sp.zn. 32 Odo 559/2005
[117] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4.2007 sp. zn. 32 Odo 1528/2005

posouzení) jak je judikováno Nejvyšším soudem České republiky např. v Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.12.2005, sp. zn. 20 Cdo 1152/2005, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 20 Cdo 1330/2005.

8.1 Zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí

Výkon domácích rozhodčích nálezů se provádí výlučně buď podle o.s.ř. nebo podle exekučního řádu. Institut zastavení nařízeného výkonu rozhodčího nálezu upravený v ustanovení § 35 ZoRŘ je další způsob obrany proti rozhodčímu nálezu, přičemž časově rozšiřuje možnost uplatnit některé důvody pro zrušení rozhodčího nálezu potom, co marně uplynula doba k podání návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, nebo druhá strana podala návrh na výkon rozhodčího nálezu před uplynutím této lhůty. Důvody, pro které je možné zastavit nařízený výkon rozhodnutí, doplňují důvody obecné, uvedené ve zvláštním předpisu[118]. Zvláštními ***důvody*** uvedenými v ustanovení § 35 ZoRŘ jsou:

a) rozhodčí nález je stižen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f) ZoRŘ, tedy rozhodčí nález byl vydán ve sporu, který není arbitrabilní, rozhodčí nález nebyl usnesen většinou rozhodců nebo rozhodčí nález odsuzuje k plnění, které nebylo oprávněným žádáno či k plnění podle tuzemského práva nemožnému či nedovolenému,
b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,
c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

Tedy, důvody pro zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí můžeme rozdělit do tří skupin:

1. obecné důvody uvedené v ustanovení § 268 o.s.ř.
2. důvody, pro něž bylo možné podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu

[118] § 268 o.s.ř.

3. ostatní důvody spočívající v tom, že se strana řádně nezúčastnila rozhodčího řízení.

Jestliže soud zjistí, že je dán některý z důvodů uvedených v ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) až c) ZoRŘ, pak ***řízení přeruší*** a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Nepodá-li povinný ve lhůtě návrh na zrušení rozhodčího nálezu[119], pak soud pokračuje v řízení. Je-li návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí podán z obecných důvodů, bude dále postupováno podle úpravy obsažené v ustanovení § 268 a násl. o.s.ř.[120]

Zruší-li soud rozhodčí nález a rozsudek o tom nabude právní moci, exekuční soud řízení z úřední povinnosti zastaví (§ 35 odst. 1 ZoRŘ a § 268 odst. 1 o.s.ř.). Strany mohou dále postupovat v souladu s § 34 ZoRŘ:

a) zůstává-li rozhodčí smlouva v platnosti, postupuje se podle § 34 odst. 2 ZoRŘ
b) je-li rozhodčí smlouva neplatná, pokračuje na návrh některé ze stran v řízení soud, který věc následně rozhodne (§ 34 odst. 1 ZoRŘ).

8.2 Judikatura Ústavního soudu ve věcech návrhů na zrušení rozhodčích nálezů

Ústavní stížnosti, jimiž se stěžovatelé domáhají zrušení rozhodčích nálezů Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, jsou Ústavním soudem jako nepřípustné odmítány.

Ústavní stížnost je oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem. Ústavní stížnost je nepřípustná, jestliže stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které

[119] K projednání návrhu na zrušení rozhodčího nálezce příslušný soud, v jehož obvodu byl vydán rozhodčí nález.
[120] Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, str. 265

mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje (§ 72 odst. 1 písm. a), § 75 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu[121]).

Ústavní soud dospěl k závěru, že rozhodčí nálezy Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR jsou rozhodčími nálezy tohoto soudu, nikoli jeho rozhodců jako soukromých osob. Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR není orgánem veřejné moci a proto ani jeho rozhodčí nálezy nemohou být rozhodnutím orgánu veřejné moci[122]. Svůj závěr odůvodnil tím, že charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný.

Ústavní soud dále u ústavních stížností proti rozhodčím nálezům Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR poukazuje na nevyčerpání veškerých procesních prostředků k ochraně práv. Konstatoval, že pokud se strany dohodly, že o jejich sporu rozhodne Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR, i když by jinak byla dána pravomoc soudu (§ 2 odst. 1 ZoRŘ), a tímto dispozičním úkonem nahradily pořad práva, potom z vlastního a svobodného rozhodnutí stěžovatel nevyčerpal procesní prostředky, které zákon k ochraně tvrzeného práva poskytuje[123].

[121] Zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
[122] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 15.7.2002, sp.zn. IV: ÚS 174/02

[123] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 14.10.2002, sp. zn. IV. ÚS 345/01

ZÁVĚR

Tématem mé rigorózní práce byla právní úprava rozhodčího řízení v České republice. Cílem této práce bylo nastínit současnou právní úpravu rozhodčího řízení v České republice, uvést zásadní rozdíl rozhodčího řízení oproti občanskému soudnímu řízení, případně zásadní rozdíly mezi institucionálním rozhodčím řízením a rozhodčím řízením ad hoc, a v neposlední řadě uvést výhody a nevýhody rozhodčího řízení.

Nejprve jsem po stručném popisu vývoje rozhodčího řízení, z něhož vyplývá, že k podstatnému navýšení počtu vnitrostátních sporů konaných před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR dochází v posledních deseti, resp. pěti letech, uvedla, co se rozumí pojmem rozhodčího řízení i pojmem alternativního způsobu řešení sporů. Dále jsem uvedla základní zásady rozhodčího řízení, a dospěla k závěru, že rozhodčí řízení, jako řízení sporné, stojí v podstatě na stejných zásadách, na nichž je vybudováno občanské soudní řízení. Od občanského soudního řízení jej odlišuje zásada neformálnosti a hlavně zásada neveřejnosti rozhodčího řízení.

Protože ne všechny spory mohou být předmětem rozhodčího řízení, zabývala jsem se dále arbitrabilitou rozhodčího řízení a rozhodčí smlouvou. Dospěla jsem k závěru, že v průběhu několika posledních let se podařilo, zejména pomocí judikatury, odstranit některé sporné otázky arbitrability sporů, když v současné době není pochyb o tom, že v rozhodčím řízení je možné projednat a rozhodnout žalobu na určení podle § 80 písm. c) o.s.ř. Překonán je dnes i názor, že z arbitrovatelnosti jsou vyloučeny spory týkající se právních nároků k nemovitostem, který byl odůvodňován tím, že rozhodčí nález nemůže být podkladem pro zápis do katastru nemovitostí a nemůže mít účinky vůči třetím osobám. Také pracovní spory je možné za splnění všech podmínek projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení. Přestože povaha rozhodčí smlouvy je otázkou odbornou veřejností velmi diskutovanou, v českém právu je rozhodčí smlouva považována za smlouvu procesní, neboť jejím předmětem je vynětí určitých věcí z pravomoci obecných soudů a

přenesení do pravomoci rozhodců. Rozhodčí smlouva je smlouvou samostatnou, nezávislou na smlouvě hlavní.

Dalšími instituty, kterými bylo nutné se zabývat, jsou institut rozhodce a institut rozhodčího soudu. Za velmi podstatné považuji to, že rozhodce je soukromou osobou, které strany svěřují pravomoc rozhodnout jejich spor a vydat rozhodčí nález. Rozhodce tedy nemá (na rozdíl od obecného soudu) obecnou pravomoc k rozhodování sporů. I proto rozhodce nedisponuje donucujícími pravomocemi, a proto je důležitá pomocná funkce obecného soudu, který může na dožádání potřebné úkony provést. Další závěr, který je nutné uvést je, že institucionální rozhodčí řízení je považováno oproti rozhodčímu řízení ad hoc za výhodnější, zejména pro jistotu stran o jeho existenci a stálosti, předem připravených pravidel řízení i pravidel o nákladech řízení, stejně tak pro garanci kvalifikovaných rozhodců. Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR je soukromou osobou, má právní subjektivitu, avšak právě proto, že není orgánem veřejné moci, ani rozhodčí nálezy nejsou rozhodnutím veřejné moci.

V dalších kapitolách jsem již věnovala pozornost samotnému průběhu rozhodčího řízení. Stručně jsem charakterizovala okamžik a způsob zahájení rozhodčího řízení, místo konání rozhodčího řízení, věnovala jsem se i otázce dokazování a doručování v průběhu rozhodčího řízení. Dále jsem se věnovala rozhodčímu nálezu a usnesení, stejně tak institutu přezkumu rozhodčího nálezu, zrušení rozhodčího nálezu a zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí.

Po provedeném rozboru současné právní úpravy rozhodčího řízení v České republice jsem dospěla k hlavním odlišnostem rozhodčího řízení od občanského soudního řízení a dále i k některým podstatným odlišnostem mezi institucionálním rozhodčím řízením a rozhodčím řízením ad hoc.

Zásadní rozdíl mezi občanským soudním řízením a rozhodčím řízením spočívá v tom, že právní předpisy upravují veškeré aspekty občanského soudního řízení vyčerpávajícím způsobem, oproti tomu právní předpisy upravující rozhodčí řízení stanoví pouze základní pravidla, a je na

zúčastněných stranách, aby se dohodly na konkrétních pravidlech rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení je oproti občanskému soudnímu řízení omezeno pouze na spory o majetkových nárocích, jimiž mohou strany disponovat do té míry, že o nich mohou uzavřít smír. I přesto je však prostor pro rozhodčí řízení široký. Další rozdíly mezi těmito řízeními vyplývají z níže uvedených výhod rozhodčího řízení.

Po provedeném rozboru současné právní úpravy rozhodčího řízení je však nutno dospět také k závěru, že ZoRŘ připouští určité zásahy obecných soudů do rozhodčího řízení, které jsou v určitých okamžicích nutností, zejména proto, aby bylo možné rozhodčí řízení řádně provést. To souvisí zejména s postavením rozhodců, jakožto soukromých osob, které nejsou nadány donucovacími pravomocemi, a mohou vyžadovat pouze ty úkony, které strany či třetí osoby dobrovolně vykonají. Úloha soudu se objevuje při nutnosti jmenování a vyloučení rozhodce soudem, při zproštění mlčenlivosti rozhodce či při vydání předběžných opatřeních, dále při provedení důkazů, které nebyly rozhodci dobrovolně poskytnuty a v neposlední řadě i při nařízení výkonu rozhodčího nálezu či nařízení exekuce. Zcela nezastupitelnou roli mají obecné soudy při úschově rozhodčího nálezu či při rozhodování o zrušení rozhodčího nálezu. Pro všechny zásahy soudu do rozhodčího řízení platí, že nejsou nikdy libovolné, ale dochází k nim pouze na návrh stran či rozhodce.

Na závěr své práce jsem dospěla k těmto hlavním výhodám rozhodčího řízení oproti občanskému soudnímu řízení:

- Neformálnost rozhodčího řízení, kterou spatřuji zejména v možnosti stran stanovit si pravidla, podle nichž bude řízení probíhat. Strany si mohou dohodnout zejména místo konání řízení, postup v rozhodčím řízení, ale také mohou odkázat na pravidla stálého rozhodčího soudu, mohou si dohodnout možnost rozhodnout spor pouze na základě předložených písemností atd.
- Možnost výběru rozhodce, která spočívá jednak v možnosti vybrat si konkrétní osobu rozhodce, jednak ve stanovení počtu těchto osob. Strany si mohou zvolit rozhodcem například znalce, vyžaduje-li rozhodnutí sporu posouzení odborných otázek.

- Jednoinstančnost rozhodčího řízení, neboť rozhodčí řízení zpravidla končí vydáním rozhodčího nálezu, který se doručením stranám stává konečným a pro strany závazným. Jakýmsi v úvahu přicházejícím opravným prostředkem je přezkum rozhodčího nálezu, nejedná se však o automaticky v úvahu přicházející právní nástroj, nýbrž strany se na přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci musejí předem dohodnout, což bývá v praxi velmi ojedinělé. Naproti tomu soudní řízení bývá často některou stranou zdržováno podáním odvolání, jakožto v úvahu přicházejícím obecným řádným opravným prostředkem.
- Neveřejnost rozhodčího řízení je zcela jistě jeho nespornou výhodou, když si uvědomíme, že většinu sporů v rozhodčím řízení představují obchodní spory. Umožňuje stranám zachovat si obchodní tajemství a vyhnout se medializaci jejich kauzy, a to jednak možností sjednání si místa konání rozhodčího řízení, stejně tak možností dohodnout se na projednání věci pouze na základě předložených písemností.
- Nižší náklady rozhodčího řízení, ke kterým přispívá i rychlost a jednoinstančnost rozhodčího řízení (oproti zdlouhavému soudnímu řízení spojeného s odvolacím řízením) a dále volba místa konání rozhodčího řízení. Tato výhoda se uplatní zejména tam, kde dopředu známe jasná pravidla o nákladech rozhodčího řízení. Pokud tedy porovnáme rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR oproti občanskému soudnímu řízení, pak poplatek za rozhodnutí sporu před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR činí zpravidla 3 % z hodnoty sporu, kdežto poplatek za rozhodnutí sporu v občanském soudním řízení činí zpravidla 4 % hodnoty sporu.
- Rychlost rozhodčího řízení, která je důsledkem právě neformálnosti a jednoinstančnosti rozhodčího řízení.

Samozřejmě, že ne každé rozhodčí řízení probíhá ideálním způsobem, ovšem v případě, kdy je výhod rozhodčího řízení využíváno, může to vést k rychlému rozhodnutí sporu, které je zpravidla i rozhodnutím konečným.

Nevýhody rozhodčího řízení častěji souvisí s rozhodčím řízením ad hoc. Zejména se jedná o praktickou nemožnost donutit rozhodce postupovat

v rozhodčím řízení a vydat rozhodčí nález, čímž ztrácí na významu hlavní z výhod rozhodčího řízení, jeho rychlost. Další nevýhodu rozhodčího řízení spatřuji v možnosti strany zdržovat rozhodnutí sporu napadáním platnosti rozhodčí smlouvy, podáním návrhů na vyloučení rozhodce, nezdržováním se na adrese trvalého bydliště, a v této souvislosti následným napadením rozhodčího nálezu z důvodu, že nebyl straně řádně doručen. Za další nevýhodu považuji také možnost nařídit předběžné opatření pouze na návrh strany, nikoli na návrh rozhodce. Jako negativní vnímám otázku nestrannosti a nezávislosti rozhodců v rozhodčím řízení ad hoc, zejména v případě rozhodčích doložek zapracovaných v různých úvěrových a leasingových smlouvách, v nich na straně dlužníka vystupuje spotřebitel. V těchto případech bývá v praxi zneužíváno neznalostí druhé strany o rozhodčím řízení, a dovolím si říci, že i osoby rozhodců v těchto případech nejsou nestranné a nezávislé.

Pokud porovnáme institucionální rozhodčí řízení, resp. rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR a rozhodčí řízení ad hoc, dospějeme k závěru, že rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR má oproti rozhodčímu řízení ad hoc řadu výhod (nejde-li o rozhodčí řízení ad hoc, ve kterém strany uzavřou podrobnou rozhodčí smlouvu, v níž si upraví veškeré otázky rozhodčího řízení, tedy otázku osoby, rep. počtu rozhodců, otázku odměny rozhodců i postupu v rozhodčím řízení). Tuto výhodu spatřuji nejen ve stálosti rozhodčího soudu, v jeho administrativním vybavení, ale také v tom, že si strany volí osobu rozhodce z již sestaveného seznamu rozhodců, který garantuje určité kvalifikační i odborné vlastnosti těchto osob. Strany znají předem stanovená pravidla pro postup v rozhodčím řízení a pravidla o nákladech rozhodčího řízení, nemusí tak vyjednávat o odměně rozhodců. V neposlední řadě je výhodou i jakýsi dohled rozhodčího soudu nad činností rozhodců. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je tak bezpečnější a efektivnější.

Na závěr bych právní úpravu rozhodčího řízení v České republice charakterizovala jako vysoce liberální, neboť ZoRŘ upravuje jen základní zásady řízení a umožňuje pouze analogické použití postupu podle o.s.ř.

Stanoven je široký věcný rozsah arbitrability, poměrně široce je stanovena i forma rozhodčí smlouvy, zákonem jsou stanoveny mírné podmínky pro osobu rozhodce, a dále je dána volnost stran uzavřít dohodu o postupu v řízení. Takovouto právní úpravu hodnotím pozitivně. Osobně se jednoznačně přikláním k rozhodování sporu v institucionálním rozhodčím řízení.

De lege ferenda bych navrhovala zabývat se otázkou rozhodčích doložek obsažených ve spotřebitelských úvěrových smlouvách, resp. často obsažených pouze ve všeobecných obchodních podmínkách, které jsou nedílnou součástí těchto smluv. Domnívám se, že spotřebitel je v takovémto rozhodčím řízení značně znevýhodněn, neboť můžeme říci, že se předem vzdává svého práva na rozhodnutí věci soudem, přičemž rozhodčímu řízení se nepodrobuje skutečně dobrovolně, když neví, co taková rozhodčí doložka znamená a jaké jsou její důsledky, ve většině případů ani neví, že je rozhodčí doložka ve smlouvě (všeobecných obchodních podmínkách) obsažena. Spotřebitel může smlouvu buď přijmout, nebo ji odmítnout jako celek, odmítl-li by podepsat pouze rozhodčí doložku, pravděpodobně by s ním smlouva nebyla vůbec uzavřena. Domnívám se, že otázku nezávislosti a nestrannosti rozhodců v těchto sporech, kteří jsou jmenováni výlučně žalobcem, netřeba zmiňovat. Rozhodci v těchto sporech přiznávají žalobci spolu s jistinou i vysoké smluvní úroky a smluvní pokuty, přestože, pokud by spor byl rozhodován před obecným soudem, zcela jistě by tento nárok byl zamítnut pro jeho rozpor s dobrými mravy (§ 39 obč. zák.). Vzhledem ke zvýšené ochraně práv spotřebitele obsažené v jiných právních předpisech, bych navrhovala zahrnout vyšší míru ochrany spotřebitele i do ZoRŘ. V případě, že předmětem rozhodčího řízení by měl být spor vyplývající ze spotřebitelské úvěrové smlouvy, bylo by zapotřebí, aby rozhodčí doložka byla obsažena na zvláštní listině a byla stranami zvlášť podepsána.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ZoRŘ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčí řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

o.s.ř. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

obč. zák. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

obch. zák. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky se sídlem v Praze

Řád RS Řád Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky pro vnitrostátní spory

Statut RS Statut Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Rsp Evidenční číslo sporů projednávaných před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

Nejvyšší soud ČR Nejvyšší soud České republiky

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Bělohlávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 679 str.
2. Mothejzíková, J. – Steiner, V. a kol.: Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1996, 214 str.
3. Popov, S. Osoba rozhodce. Bulletin advokacie č. 6/2006, str.36-38
4. Pospíšil, P. O právu rozhodce na odměnu za rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení. Bulletin advokacie č. 11-12/2005, str. 43-45
5. Raban, P.. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 745 str.
6. Raban, P. K odpovědnosti rozhodce a rozhodčího soudu. Bulletin advokacie č. 1/2003, str. 25-34
7. Retrospektiva. Rejstřík rozhodnutí Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, rok 1995, str. 9, 13, 15; rok 1998/1999/2000, str. 25, 29, 35, 36, 41-43; rok 2001, str. 29
8. Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. Aspi Publishing s.r.o.. 1. vydání. 2003, 219 str.
9. Rozehnalová, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 386 str.
10. Růžička, K. Mezinárodní obchodní arbitráž. PROSPEKTRUM, 1.vydání, 1997, 163 str.
11. Růžička, K. Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003, 231 str.
12. Schelleová, I. Schelle, K. Rozhodčí řízení. Praha. EUROLEX Bohemia, 2002, 300 str.
13. Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní, 5. aktualizované vydání, Praha: Linde Praha a.s., 2008, 691 str.

14. Zoulík, F. Některé problémy rozhodčího řízení. Bulletin advokacie č. 1/2007, str. 13-15
15. www.arbcourt.cz
16. www.sdruzenirozhodcu.cz
17. www.rozhodcidolozka.cz
18. www.urmr.cz
19. www.RozhodciSoud.net
20. www.nsoud.cz

Name of the rigorous thesis: Legal regulations of arbitration procedure in the Czech republic

Summary:

Name of the rigorous thesis is „legal regulations of arbitration procedure in the Czech republic“.

The purpose of this thesis is to outline current legal regulations of arbitration procedure in the Czech republic, differentiate between institucional arbitration procedure efore the Arbitration court attached to the Economic Chamber of the Czech republic and Agricultural Chamber of the Czech republic and arbitration procedure ad hoc. The next aim of this thesis is to send fundamental differences between arbitration procedure and civil trial as well as fundamental differences between institucional arbitration procedure and arbitration procedure ad hoc.

We can define the arbitration procedure as the procedure, in which the disputes are decided by citizenry and no national arbitral institutions, which are competent, according to the legislation, try and decide a cases.

The subject of this thesis is national arbitration procedure, or more precisely, legal regulations of arbitration procedure in the Czech republic, with a view to institucional arbitration procedure before the Arbitration court attached to the Economic Chamber of the Czech republic and Agricultural Chamber of the Czech republic and arbitration procedure ad hoc. The thesis includes as well as interesting decisions of the Supreme court of the Czech republic and notably legal sentences including in arbitration award of the Arbitration court attached to the Economic Chamber of the Czech republic and Agricultural Chamber of the Czech republic.

At first is in the thesis mentioned shortly history of the arbitration procedure, and then is written about arbitration procedure in general, about arbitral contract (arbitration clause), about arbitrator and about institucional arbitral court. In the second part of the thesis is mentioned the arbitration procedure. In this part is written about initialisation of arbitration procedure, about delivery in the arbitration procedure, about probation in the arbitration procedure, about the costs of the arbitration procedure, about termination of the arbitration procedure, especially about arbitration award. In the end of the thesis there is written about legal remedies in the arbitration procedure, so about arbitration award review, action to abolition arbitration award and suspension instructed execution of decision.

Klíčová slova:

Rozhodčí řízení

Rozhodce

Rozhodčí nález

Key words:

Arbitration procedure

Arbitrator

Arbitration award